

D.D. – delniška družba s komentarjem
vzorci aktov za njeno delovanje

Maribor - april 2008

D.D. - delniška družba s komentarjem

vzorci aktov za njeno delovanje

Avtorji: dr. Borut Bratina
dr. Dušan Jovanovič
Gregor Drnovšek
Borut Radolič
Miha Bratina

Oblikovanje ovitka: *Rafolt Zmago*

Prelom: *Dravska tiskarna d.o.o.*

Lektorirala: *Hermina Möschl*

Izdalo in založilo: *Založniško podjetje De VESTA*

Za založbo: *Zlatko Weingerl*

Tisk: *Dravska tiskarna d.o.o.*

Maribor - april 2008

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Univerzitetna knjižnica Maribor

347.725(094.5)

D.D. - delniška družba s komentarjem : vzorci
aktov za njeno delovanje / Borut Bratina... [et
al.]. - Maribor : De Vesta, 2008

ISBN 978-961-92283-2-6
1. Bratina, Borut
COBISS.SI-ID 60518145

KAZALO

Predgovor	11
KRATICE PRAVNIH VIROV IN DRUGE OKRAJŠAVE	13
PRAVO DRUŽB	19
1 SPLOŠNO O PRAVU DRUŽB	19
1. 1 OPREDELITEV IN RAZVRSTITEV GOSPODARSKIH DRUŽB	21
1. 2 STATUSNE ZNAČILNOSTI GOSPODARSKIH DRUŽB.....	21
1. 2. 1 PRAVNA OSEBNOST GOSPODARSKIH DRUŽB	23
1. 2. 3 FIRMA.....	27
1. 2. 4 SEDEŽ	31
1. 2. 5 ZASTOPANJE	32
1. 2. 6 ODGOVORNOST ZA OBVEZNOSTI	33
1. 2. 7 POSLOVNA SKRIVNOST.....	34
1. 2. 7. 1 POJEM POSLOVNE SKRIVNOSTI	34
1. 2. 7. 2 VRSTE POSLOVNE SKRIVNOSTI	35
1. 2. 7. 3 POSLOVNA SKRIVNOST V SLOVENSKEM PRAVU	35
1. 2. 7. 4 VARSTVO POSLOVNE SKRIVNOSTI	36
1. 2. 8 KONKURENČNA PREPOVED	37
1. 3 SODNI REGISTER.....	38
1. 3. 1 RAZLOGI ZA PRIPRAVO NOVIH REŠITEV IN REŠITVE.....	40
1. 3. 1. 1 USKLADITEV S PRAVILI EU	42
1. 3. 1. 2 SPREMEMBE ZARADI ZGD-1.....	48
1. 3. 1. 3 RACIONALIZACIJA VPISOV V SODNI IN POSLOVNI REGISTER	49
1. 3. 1. 4 OSTALE SPREMEMBE Z ZSReg-B.....	52
1. 4 POSTOPEK V NEPRAVDNIH ZADEVAH	54
1. 5 POSLOVNE KNJIGE IN LETNO POROČILO	54
1. 5. 1 UREDITEV V ZGD-1	55
1. 5. 2 KONSOLIDIRANO LETNO POROČILO.....	57
1. 5. 3 REVIDIRANJE.....	58
1. 5. 4 JAVNA OBJAVA.....	59
1. 5. 5 LETNO POROČILO.....	60
1. 5. 6. REZERVE.....	63
1. 5. 6. 1 OBLIKOVANJE IN UPORABA REZERV.....	65
2 KAPITALSKE DRUŽBE	68
2. 1 NADALJNI RAZVOJ KORPORACIJSKEGA PRAVA.....	69
3 DELNIŠKA DRUŽBA (d.d.)	84
3. 1 KAPITAL IN DELNICE.....	86
3. 1. 1 DELNICE	88
3. 2 DELNICA KOT DEL OSNOVNEGA KAPITALA	91
3. 3 DELNICA KOT VREDNOSTNI PAPIR.....	93
3. 4 DELNICA KOT VSEBINA ČLANSKIH IN UPRAVLJALSKIH PRAVIC V DRUŽBI.....	95
3. 4. 1 PREMOŽENJSKE PRAVICE DELNIČARJEV	96
3. 4. 2 ČLANSKE PRAVICE DELNIČARJEV	97

3. 5 PRAVNA RAZMERJA MED

DELNIČARJI IN DELNIŠKO DRUŽBO	98
3. 5. 1 NAČELO ENAKEGA POLOŽAJA DELNIČARJEV	98
3. 5. 2 GLAVNA OBVEZNOST DELNIČARJEV	99
3. 5. 3 PREPOVED OPROSTITVE DAJATVENIH OBVEZNOSTI DELNIČARJEV	100
3. 5. 4 PREPOVED VRAČILA IN OBRESTOVANJA VLOŽKA	100
3. 5. 5 PREPOVED VPISA LASTNIH DELNIC TER PREVZEMA DELNIC	101
3. 5. 6 UPORABA IN RAZDELITEV DOBIČKA; VMESNE DIVIDENDE	101
3. 5. 7 VRNITEV PREPOVEDANIH PLAČIL	102
3. 5. 8 VPIS V DELNIŠKO KNJIGO	102
3. 5. 9 PRENOS IMENSKIH DELNIC; PRAVNA SKUPNOST IN DELNICE	103
3. 5. 10 PRIDOBIVANJE LASTNIH DELNIC	104
3. 5. 11 MANJŠINSKE PRAVICE DELNIČARJEV	104
3. 5. 11. 1 REVIZIJE	106
3. 5. 11. 2 PRENOS NAJMANJ 25 ODSOTKOV PREMOŽENJA DRUŽBE (330. ČLEN)	108
3. 5. 11. 3 IZTISNITEV IN IZSTOP DELNIČARJEV	114
3. 5. 11. 3. 1 SPLOŠNO O IZTISNITVI	115
3. 5. 11. 3. 2 POLOŽAJ (MANJŠINSKIH) DELNIČARJEV	118
3. 5. 11. 3. 3 NOVA MANJŠINSKA PRAVICA DELNIČARJEV PO ZGD-1	119
3. 5. 11. 3. 4 REGISTRSKA ZAPORA PRI IZTISNITVI	124
3. 5. 11. 4 OSTALE MANJŠINSKE PRAVICE	127
3. 5. 12 NIČNOST IN IZPODBOJNOST SKLEPOV SKUPŠČINE	128

3. 6 STATUT DELNIŠKE DRUŽBE KOT

USTANOVITVENI AKT DELNIŠKE DRUŽBE	134
3. 6. 1 OMEJITEV PRENOSA IMENSKIH DELNIC - VINKULIRANE DELNICE	135
3. 6. 2 GLASOVALNA PRAVICA	135
3. 6. 2. 1 OMEJITVE GLASOVALNE PRAVICE	136
3. 6. 3 UPRAVLJANJE DELNIŠKE DRUŽBE	136
3. 6. 3. 1 ZASTOPANJE	137
3. 6. 3. 2 UPORABA IN RAZDELITEV DOBIČKA	137
3. 6. 3. 3 PRIDOBIVANJE LASTNIH DELNIC	138
3. 6. 3. 4 OBJAVA PODATKOV IN SPOROČIL	139
3. 6. 3. 5 KONKURENČNA PREPOVED	139
3. 6. 3. 6 USTANOVITVENI POSTOPKI	140
3. 6. 3. 7 SPREMEMBE STATUTA IN OSNOVNEGA KAPITALA	140

3. 7 POSTOPEK USTANOVITVE DELNIŠKE DRUŽBE

141	
3. 7. 1 POSTOPEK SOČASNE (SIMULTANE) USTANOVITVE	141
3. 7. 2 POSTOPNA (SUKCESIVNA) USTANOVITEV	143
3. 7. 3 POUSTANOVITEV	146

3. 8 KAPITALSKA RAZMERJA V DELNIŠKI DRUŽBI

147	
3. 8. 1 SPLOŠNO O OSNOVNEM KAPITALU	147
3. 8. 2 ZAKONSKI POGOJI PRI OSNOVNEM KAPITALU DRUŽBE	149
3. 8. 2. 1 MINIMALNI OSNOVNI KAPITAL	149
3. 8. 2. 2 NOMINALNI ZNESKI DELNIC	151
3. 8. 2. 3 REZERVE	153
3. 8. 3 ZAGOTAVLJANJE OSNOVNEGA KAPITALA	157
3. 8. 3. 1 OBLIKE VPLAČIL ZA DELNICE	158

3. 8. 3. 1. 1 VPLAČILA V DENARJU.....	159
3. 8. 3. 1. 2 VPLAČILA S STVARNIMI VLOŽKI	161
3. 8. 3. 1. 3 NADZOR NAD VPLAČILI V OSNOVNI KAPITAL.....	164
3. 8. 3. 1. 3. 1 USTANOVITVENA REVIZIJA.....	164
3. 8. 3. 1. 3. 2 NAKNADNA USTANOVITEV – POUSTANOVITEV	166
3. 8. 3. 2 REGISTRIRAN IN VPLAČAN OSNOVNI KAPITAL	168
3. 8. 3. 2. 1 REGISTRIRAN OSNOVNI KAPITAL.....	168
3. 8. 3. 2. 2 VPLAČAN OSNOVNI KAPITAL	169
3. 8. 3. 2. 2. 1 ZAMUDA PRI VPLAČILU OSNOVNEGA KAPITALA.....	170
3. 8. 3. 2. 2. 2 NEVPLAČILO OSNOVNEGA KAPITALA	171
3. 8. 3. 3 NOMINALNE (PAR VALUE SHARES) IN NENOMINALNE (NO PAR VALUE SHARES) DELNICE	173
3. 8. 3. 3. 1 SPLOŠNO O (NE)NOMINALNIH VREDNOSTIH DELNIC.....	173
3. 8. 3. 3. 1. 1 PRAVE DELNICE BREZ NOMINALNEGA ZNESKA	176
3. 8. 3. 3. 1. 2 NEPRAVE DELNICE BREZ NOMINALNEGA ZNESKA.....	176
3. 8. 3. 3. 2 POMEN PAR IN NO PAR VALUE SHARES.....	178
3. 8. 3. 3. 3 KVOTNE DELNICE	180
3. 8. 3. 3. 4 KOSOVNE DELNICE (PRO RATA SHARES – STÜCKAKTIEN)	182
3. 8. 3. 3. 4. 1 SPLOŠNO O KOSOVNIH DELNICAH	182
3. 8. 3. 3. 4. 2 RAŽVOJ IDEJE KOSOVNE DELNICE	183
3. 8. 3. 3. 4. 3 REŠITVE V SLOVENIJI, NEMČIJI, AVSTRIJI IN NA HRVAŠKEM	184
3. 8. 3. 3. 4. 3. 1 UREDITEV V ZGD-1	185
3. 8. 3. 3. 4. 4 POMEN KOSOVNIH DELNIC.....	190
3. 8. 3. 3. 4. 5. KOSOVNE DELNICE Z VIDIKA UPNIKOV IN DELNIČARJEV	193
3. 8. 3. 3. 4. 5. 1 VARSTVO UPNIKOV.....	193
3. 8. 3. 3. 4. 5. 2 VARSTVO DELNIČARJEV	194
3. 8. 4 OHRANITEV (MAINTENANCE, KAPITALERHALTUNG) OSNOVNEGA KAPITALA DRUŽBE.....	197
3. 8. 4. 1 SPLOŠNO O OHRANITVI KAPITALA.....	197
3. 8. 4. 2 OHRANITEV OSNOVNEGA KAPITALA PRI POSLOVANJU	197
3. 8. 4. 2. 1 PREPOVED VRNITVE IN OBRESTOVANJA VLOŽKOV	198
3. 8. 4. 2. 1. 1 VRAČILO VLOŽKOV.....	198
3. 8. 4. 2. 1. 2 OBRESTOVANJE VLOŽKOV.....	200
3. 8. 4. 2. 1. 3 PRIKRITO IZPLAČILO DOBIČKA	201
3. 8. 4. 2. 1. 4 POMEN PREPOVEDI VRNITVE IN OBRESTOVANJA VLOŽKOV	201
3. 8. 4. 2. 2 KAPITALSKO POSOJILO.....	202
3. 8. 4. 2. 3 LASTNE DELNICE	204
3. 8. 4. 2. 3. 1 VPISOVANJE LASTNIH DELNIC	205
3. 8. 4. 2. 3. 2 DERIVATIVNA PRIDOBITEV LASTNIH DELNIC	207
3. 8. 4. 2. 3. 3 NEPRAVILNO PRIDOBIVANJE LASTNIH DELNIC	212
3. 8. 4. 2. 4 DOBIČEK DRUŽBE.....	214
3. 8. 4. 2. 4. 1 SPLOŠNO O DOBIČKU.....	214
3. 8. 4. 2. 4. 2 UPORABA ČISTEGA DOBIČKA – AVTOMATIČNO POKRIVANJE IZGUBE	215
3. 8. 4. 2. 4. 3 ODLOČANJE ORGANOV O UPORABI DELA ČISTEGA DOBIČKA	218
3. 8. 4. 2. 4. 4 ODLOČANJE IN RAZDELITEV BILANČNEGA DOBIČKA	220

3. 8. 4. 2. 4. 5 PRENOS DOBIČKA – PRENESENI DOBIČEK	224
3. 8. 4. 2. 5 KAPITALSKA USTREZNOST	226
3. 8. 4. 2. 5. 1 NOV ZFPPIPP	227
3. 8. 4. 2. 5. 1. 1 PLAČILNA SPOSOBNOST	229
3. 8. 4. 2. 5. 1. 2 KAPITALSKA USTREZNOST	229
3. 8. 4. 2. 5. 1. 3 SOLVENTNOST	229
3. 8. 4. 2. 5. 1. 4 UPRAVLJANJE TVEGANJ	231
3. 8. 4. 3 POVEČANJE OSNOVNEGA KAPITALA	232
3. 8. 4. 3. 1 SPLOŠNO O POVEČANJU OSNOVNEGA KAPITALA	232
3. 8. 4. 3. 2 POVEČANJE OSNOVNEGA KAPITALA Z VLOŽKI	235
3. 8. 4. 3. 2. 1 DOLOČANJE EMISIJSKE – PRODAJNE VREDNOSTI DELNIC	239
3. 8. 4. 3. 2. 2 PREDNOSTNA PRAVICA DO NOVIH DELNIC	240
3. 8. 4. 3. 3 POGOJNO POVEČANJE OSNOVNEGA KAPITALA	244
3. 8. 4. 3. 4 ODOBRENI KAPITAL	249
3. 8. 4. 3. 5 POVEČANJE OSNOVNEGA KAPITALA IZ SREDSTEV DRUŽBE	252
3. 8. 4. 4 ZMANJŠANJE OSNOVNEGA KAPITALA	257
3. 8. 4. 4. 1 SPLOŠNO O ZMANJŠANJU OSNOVNEGA KAPITALA	258
3. 8. 4. 4. 2 REDNO ZMANJŠANJE	260
3. 8. 4. 4. 2. 1 VARSTVO UPNIKOV	264
3. 8. 4. 4. 3 POENOSTAVLJENO ZMANJŠANJE	268
3. 8. 4. 4. 4 ZMANJŠANJE OSNOVNEGA KAPITALA Z UMIKOM DELNIC	271
3. 8. 4. 4. 5 KOMBINIRANO ZMANJŠANJE OSNOVNEGA KAPITALA	276
3. 9 UPORABA RAZLIČNIH KORPORACIJSKIH INSTITUTOV ZA VEČJE VARSTVO UPNIKOV IN DRUŽBENIKOV	277
3. 9. 1 KONTINENTALNE REŠITVE	277
3. 9. 1. 1 ZAŠČITA DELEŽNIKOV Z ZAGOTAVLJANJEM KAPITALA	279
3. 9. 1. 2 ZAŠČITA DELEŽNIKOV Z OHRANJANJEM KAPITALA	281
3. 9. 1. 3 ZAŠČITA DELEŽNIKOV S PRAVILI BILANČNEGA PRAVA	283
3. 9. 2 ALTERNATIVA V REŠITVAH SISTEMA ZDA	285
3. 10 UPRAVLJANJE DELNIŠKE DRUŽBE – ORGANI DELNIŠKE DRUŽBE PO ZGD-1	287
3. 10. 1 ORGANI DELNIŠKE DRUŽBE V PRIMERJALNEM PRAVU	287
3. 10. 2 UREDITEV UPRAVLJANJA IN ORGANOV D.D. V ZGD-1	289
3. 10. 3 ORGANI VODENJA ALI NADZORA	290
3. 10. 3. 1 NAJPOMEMBNEJŠE RAZLIKE MED ENOTIRNIM IN DVOTIRNIM SISTEMOM UPRAVLJANJA DELNIŠKE DRUŽBE	294
3. 10. 3. 2 NOVOSTI, KI JIH PRINAŠA PRENOVLJENI KODEKS UPRAVLJANJA JAVNIH DELNIŠKIH DRUŽB	297
3. 10. 4 UREDITEV DVOTIRNEGA SISTEMA	298
3. 10. 4. 1 UPRAVA	300
3. 10. 4. 1. 1 SESTAVA IN ŠTEVILO ČLANOV UPRAVE	301
3. 10. 4. 1. 2 IMENOVANJE ČLANOV UPRAVE	302
3. 10. 4. 1. 3 ODPOKLIC ČLANOV UPRAVE	303
3. 10. 4. 1. 4 DOLŽNOSTI, PRISTOJNOSTI IN ODGOVORNOST UPRAVE	304
3. 10. 4. 1. 5 PREPOVED KONKURENCE IN POSOJILA ČLANOM UPRAVE	308
3. 10. 4. 1. 6 DOLŽNOSTNA VEZANOST ČLANOV UPRAVE	310
3. 10. 4. 1. 7 ODGOVORNOST ČLANOV UPRAVE	311

3. 10. 4. 1. 7. 1	ELEMENTI ODŠKODNINSKE OBVEZNOSTI UPRAVE	312
3. 10. 4. 1. 7. 2	ODŠKODNINSKA ODGOVORNOST PO ZFPPIPP	313
3. 10. 4. 1. 7. 3	ODGOVORNOST ZA VAROVANJE POSLOVNE SKRIVNOSTI	315
3. 10. 4. 1. 8	PREJEMKI ČLANOV UPRAVE	316
3. 10. 4. 2	NADZORNI SVET	326
3. 10. 4. 2. 1	SPLOŠNO O VLOGI IN POLOŽAJU NADZORNIH SVETOV	326
3. 10. 4. 2. 2	PRISTOJNOSTI NADZORNIH SVETOV	328
3. 10. 4. 2. 2. 1	SPLOŠNO	328
3. 10. 4. 2. 2. 2	PRAVICE POSAMEZNEGA ČLANA NADZORNEGA SVETA	328
3. 10. 4. 2. 2. 2. 1	GLASOVALNA PRAVICA	329
3. 10. 4. 2. 2. 2. 1	SODELOVANJE V DELU NADZORNEGA SVETA	330
3.10. 4. 2. 2. 3	DOLŽNOSTI POSAMEZNEGA ČLANA NADZORNEGA SVETA	332
3. 10. 4. 2. 2. 3. 1	SPLOŠNO	332
3. 10. 4. 2. 2. 3. 2	VAROVANJE POSLOVNIH SKRIVNOSTI	333
3. 10. 4. 2. 2. 3. 3	DOLŽNOST SKRBNEGA RAVNANJA	334
3. 10. 4. 2. 3	SESTAVA IN NAČIN DELA NADZORNEGA SVETA	336
3. 10. 4. 2. 3. 1	SESTAVA NADZORNEGA SVETA	336
3. 10. 4. 2. 3. 2	PREDSEDNIK NADZORNEGA SVETA	336
3. 10. 4. 2. 3. 2. 1	NALOGE IN PRISTOJNOSTI PREDSEDNIKA NADZORNEGA SVETA	339
3. 10. 4. 2. 3. 3	SKLIC SEJE NADZORNEGA SVETA	340
3. 10. 4. 2. 3. 4	POTEK SEJE NADZORNEGA SVETA	341
3. 10. 4. 2. 3. 5	SKLEPČNOST IN GLASOVANJE ČLANOV NADZORNEGA SVETA	343
3. 10. 4. 2. 3. 6	NEVELJAVNOST SKLEPOV NADZORNEGA SVETA	344
3. 10. 5	ENOTIRNI SISTEM IN VLOGA UPRAVNEGA ODBORA	345
3. 10. 6	IZVOLITEV, ŠTEVILO IN SESTAVA ČLANOV UPRAVNEGA ODBORA	348
3. 10. 7	PRISTOJNOSTI UPRAVNEGA ODBORA	351
3. 10. 8	IZVRŠNI DIREKTORJI	352
3. 10. 9	UVEDBA ENOTIRNEGA SISTEMA UPRAVLJANJA V D.D.	353
3. 10. 10	POSLOVNIK O DELU UPRAVNEGA ODBORA IN O DELU IZVRŠNIH DIREKTORJEV	354
3. 10. 10. 1	ZAKONSKI OKVIR UREJANJA Z INTERNIMI AKTI DRUŽBE	355
3. 10. 10. 2	NORMATIVNI COCTAIL IN POSLOVNIKI	355
3. 10. 10. 3	NEKATERE MOŽNE REŠITVE INTERNIH AKTOV DRUŽBE	357
3. 10. 10. 3. 1	DOLOČILA O UPRAVNEM ODBORU	359
3. 10. 10. 3. 2	IZVOLITEV, ŠTEVILO IN SESTAVA ČLANOV UPRAVNEGA ODBORA	360
3. 10. 10. 3. 3	IZVRŠNI DIREKTORJI	363
3. 10. 11	SKUPŠČINA DRUŽBE	364
3. 10. 11. 1	SKLIC SKUPŠČINE	367
3. 10. 11. 2	PREDLOGI DELNIČARJEV	371
3. 10. 11. 3	SPOROČANJE PREKO FINANČNIH IN DRUGIH ORGANIZACIJ	373
3. 10. 11. 4	ZAPISNIK IN PRAVICA DO OBVEŠČENOSTI	374
3. 10. 11. 5	GLASOVALNA PRAVICA	377
3. 10. 11. 6	URESNIČEVANJE GLASOVALNE PRAVICE PREKO DRUGIH	378
3. 10. 11. 6. 1	DELNIČARSKI SPORAZUM	381

3. 10. 11. 7 PREDNOSTNE DELNICE BREZ GLASOVALNE PRAVICE	383
3. 10. 11. 8 MANJŠINSLE PRAVICE	385
3. 10. 11. 8. 1 INTERESNA NASPROTJA MED UPNIKI IN DELNIČARJI V DELNIŠKI DRUŽBI	385
3. 10. 11. 8. 2 PRAVICE DELNIČARJEV V DELNIŠKI DRUŽBI	387
3. 10. 11. 8. 3 POGLAVITNE MANJŠINSKE PRAVICE DELNIČARJEV	389
3. 10. 11. 8. 4 NOVE IN PRENOVLJENE/DOPOLNJENE MANJŠINSKE PRAVICE DELNIČARJEV PO ZGD-1	393
3. 10. 11. 9 ODŠKODNINSKI ZAHTEVKI DELNIČARJEV IN ODGOVORNOST ORGANOV VODENJA ALI NADZORA	401
3. 10. 11. 9. 1 SKRBNOST IN ODGOVORNOST ČLANOV ORGANOV VODENJA ALI NADZORA	402
3. 10. 11. 9. 2 UVELJAVLJANJE ODŠKODNINSKIH ZAHTEVKOV	404
3. 10. 11. 9. 3 ODŠKODNINSKA ODGOVORNOST ZARADI VPLIVA TRETJIH OSEB.....	407
3. 10. 11. 9. 4 TOŽBA ZA UVELJAVLJANJE ODŠKODNINE	408
4. EVROPSKA DELNIŠKA DRUŽBA (SOCIETAS EUROPAEA).....	409
4. 1 SPLOŠNO O SE IN NJEN POMEN.....	409
4. 2 POJEM SE	413
4. 3 USTANOVITEV SE	413
4. 4 UPRAVLJANJE SE	417
4. 5 PRENOS SEDEŽA	419
4. 6 REŠITVE SE V ZGD-1.....	422
5. KOMANDITNA DELNIŠKA DRUŽBA (k.d.d)	424
6. UPORABLJENA TER RAZPOLOŽLJIVA LITERATURA IN VIRI.....	427
POMEMBNI PRAVNI VIRI (uporabljeni v tekstu):	459
DOSTOPNA LITERATURA PREKO SPLETA (uporabljena v tekstu):	462
1. STATUT DELNIŠKE DRUŽBE	463
1. 1 SPLOŠNE ZNAČILNOSTI STATUTA DELNIŠKE DRUŽBE	463
1. 2 OBVEZNE SESTAVINE STATUTA DELNIŠKE DRUŽBE	463
1. 3 VZOREC STATUTA.....	465
2. STATUT ENOSEBNE DELNIŠKE DRUŽBE - VZOREC.....	501
1. OBJAVA SKLICA SKUPŠČINE.....	507
2. POSLOVNIK O DELU SKUPŠČINE.....	509
1. Sklic seje	510
2. Potek seje	511
3. POSLOVNIK NADZORNEGA SVETA	518

3. 1 VZOREC - 1	518
Obrazložitve	522
1. Splošno	522
2. Predsednik in namestnik	523
3. Sklic seje nadzornega sveta	524
3.1. Sklicni rok.....	524
3.2. Oblika in vsebina sklica.....	524
4. Najmanjše število sej nadzornega sveta.....	524
5. Sklepčnost in sprejemanje sklepov.....	525
6. Zapisnik seje nadzornega sveta.....	526
3. 2 VZOREC -2.....	527
3. 3. 1 POSLOVNIK O GLASOVANJU IN ODLOČANJU – VZOREC - 1	533
1. SKLEP SKUPŠČINE DRUŽBE D.D. O UPORABI BILANČNEGA DOBIČKA IN RAZREŠNICA UPRAVI IN NADZORNEMU SVETU.....	539
2. SKLEP SKUPŠČINE O REDNEM POVEČANJU OSNOVNEGA KAPITALA Z IZDAJO NOVIH DELNIC DRUŽBE	541
3. SKLEP SKUPŠČINE D.D. O POVEČANJU OSNOVNEGA KAPITALA IZ SREDSTEV DRUŽBE.....	543
4. POENOSTAVLJENO ZMANJŠANJE OSNOVNEGA KAPITALA ZARADI KRITJA PRENESENE IZGUBE.....	544
1. IZJAVA V ZVEZI Z IMENOVANJEM ZA ČLANA NADZORNEGA SVETA DRUŽBE	548
2. IZJAVA V ZVEZI Z IMENOVANJEM ZA ČLANA NADZORNEGA SVETA DRUŽBE	549
3. SKLEP O DOLOČITVI POSLOVNEGA NASLOVA.....	550
1. SKLEP SKUPŠČINE O IZTISNITVI	551
2. POROČILO GLAVNEGA DELNIČARJA PRI IZTISNITVI.....	552
I. Predstavitev družbe IZKLJUČITVENA DRUŽBA, d.d.....	552
III. Primernost denarne odpravnine.....	558
3. DELNIČARSKI SPORAZUM.....	559

Predgovor

Pravo družb oz. pravo delniških družb, s katerim se podrobneje ukvarja ta knjiga, je zelo dinamično pravno področje in kot takšno je v zadnjih letih doživelo številne spremembe. Slovenija je leta 2003 postala članica EU, kjer vlada vedno večja težnja po poenotenju prava držav članic EU, leta 2006 je bil sprejet tudi novi Zakon o gospodarskih družbah (ZGD-1), ki je prinesel bistvene novosti. K razvoju pa so pripomogle tudi nekatere pomembne odločitve slovenskih sodišč, ki so na podlagi sprememb v ureditvi, morali spremeniti sodno prakso glede določenih vprašanj. Pravo družb je torej izredno pestro ter dinamično in povprečnemu uporabniku le – tega je vse prej kot enostavno imeti celovit pregled nad pravom delniških družb.

In to še kako vpliva na življenje ljudi, ki prava ne spremljajo le skozi knjige, temveč ga uporabljajo tudi v praksi in pri tem ne morejo redno slediti aktualnim spremembam na tem področju. Pravo pa je vsekakor znanost, v kateri je neizogibno potrebno povezovati teorijo in prakso. In prav to je bil naš namen kot avtorjev te knjige; da bralcu oz. uporabniku knjige želimo omogočiti tako teoretični, kot tudi praktični pogled na delniško družbo ter njuno uspešno povezovanje. Kajti medsebojno sta neločljivo povezani in prav težko si uspešen, če ti je poznana le ena od obeh.

Tega smo se lotili tako, da začnemo s poglavjem splošnega prava družb, kjer bralcu predstavimo osnove in splošne pojme prava družb. Nato preidemo na razvoj kapitalskih družb in kot pove naslov knjige, nadaljujemo z opredelitvijo delniške družbe, ki jo z vsemi novostmi želimo podrobno in dosledno predstaviti bralcu. Sledi še predstavitev ene novitete, in sicer t.i. Societas Europaea oz. evropsko delniško družbo, ki postaja vedno bolj interesantna tudi za slovenske družbe. Potem pa še na kratko posvetimo pozornost še eni vrsti delniške družbe in sicer komanditni delniški družbi. Za konec je predstavljen bralcu še širok izbor relevantne literature, pomembnih pravnih virov in tudi uporabne internetne povezave. Pri vsem tem smo avtorji upoštevali vse novosti, ki so trenutno na tem področju in se v pomembnejše tudi, temu primerno bolj, poglobili. Dosledno je bila upoštevana tudi domača in tuja literaturo na to temo, kot tudi vsa sorodna zakonodaja, ki je pomembna na tem področju. V teoretičnem delu tudi sproti navajamo aktualno sodno prakso, ki služi kot pomemben pravni vir in omogoča bralcu, da se поблиžje seznanijo s posameznimi vprašanji.

Ko bralec osvoji prvi del knjige, bo veliko lažje in bolj konstruktivno lahko uporabljal drugi, praktični del, ki zavzema **najpomembnejše vzorce za poslovanje** delniških družb, pri čemer upošteva **načela**

statutarne strogosti ter **načela avtonomije** pri urejanju delniške družbe z avtonomnimi akti. Istočasno so implementirani tudi neobvezni pravni akti, ki jih sprejemajo avtonomne institucije na področju korporacijskega prava (kodeksi, priporočila, smernice, navodila in druga dobra praksa). V tem delu so zajeti tudi vzorci statuta, poslovnikov in odločitev organov družbe glede na možnost izbire (eno- ali dvotirni sistem upravljanja) z nekaterimi **vzorci** za redno poslovanje družbe (povečanje osnovnega kapitala, zmanjšanje osnovnega kapitala, imenovanje organov, izbira revizorja, managerska pogodba, ...). Vsi vzorci so v zasnovi predstavljeni s **posameznimi komentarji k posameznim rešitvam**, tako da bodo lahko uporabniki izmed njih izbrali najprimernejšo obliko in jo prilagajali svojim potrebam v družbi.

Področje, ki ga knjiga obravnava je izjemno široko in razgibano, prostor v knjigi pa omejen, zato je bilo potrebno teme razdeliti na tiste, ki bodo obdelane bolj obširno in tiste, ki nekoliko manj. Bralci in uporabniki knjige se boste znašli v različnih situacijah, z različnimi vprašanji in težavami, zato ne zamerite, če na kakšno vprašanje v knjigi ne najdete odgovora, ali če se zdi kakšna tematika premalo obdelana. Smo pa se tudi pri poglavjih, ki niso tako široko obdelana, držali načela »Non multa sed multum« oziroma Ne mnogo, a tisto naj bo dobro.

Ta knjiga je prav poseben izziv, saj ni namenjena zgolj bralcem iz pravne stroke, temveč tudi tistim, ki v te kroge šele vstopajo. Predvsem pa je osnovni namen knjige praktičen, saj bi naj služila kot priročnik oz. pripomoček pri reševanju konkretnih situacij, v katerih se znajde akter v delniški družbi. Avtorji smo uporabili dober del svojih izkušenj, tudi grenkih, da smo predvideli čim več problematičnih situacij, v katerih se uporabnik te knjige lahko znajde in zanje poiskali tudi čim bolj učinkovite in elegantne rešitve. Predmet obravnave pa niso le problematične situacije, temveč tudi praktični nasveti, kako se soočati s čisto vsakdanjimi stvarmi, ki se dogajajo v »življenju« delniške družbe, ki Vam lahko prihranijo marsikateri zaplet.

Kot smo že omenili, utegne bralec zaslediti morebitne pomanjkljivosti, kljub skrbnemu prizadevanju avtorjev, da bi v knjigi celovito, nazorno in uporabno predstavili vsebino.

Zato bomo hvaležni za kritike in nasvete, ki jih bomo tudi upoštevali pri morebitnih nadaljnjih izdajah in pri svojem strokovnem ter znanstvenem delu. Vsem uporabnikom in bralcem knjige pa želimo uspešno poslovanje!

Avtorji

KRATICE PRAVNIH VIROV IN DRUGE OKRAJŠAVE

§	<i>paragraf</i>
aAktG	<i>Aktiengesetz (avstrijski zakon o delnicah, BGBl. 98, 1965)</i>
AG	<i>Die Aktiengesellschaft (nemška pravna revija)</i>
aGmbHG	<i>Gesetz über Gesellschaften mit beschränkter Haftung (avstrijski zakon o družbi z omejeno odgovornostjo, 1906)</i>
Art.	<i>Article (člen)</i>
BB	<i>Betriebs-Berater (nemška pravna revija)</i>
BGB	<i>Bürgerliches Gesetzbuch (nemški civilni (državljan-ski) zakonik, 1896)</i>
BGBl.	<i>Bundesgesetzblatt (Zvezni uradni list) za Nemčijo in Avsrijo</i>
Co.	<i>Corporation (ameriška delniška družba)</i>
dAktG	<i>Aktiengesetz (nemški zakon o delnicah, BGBl. 1089, 1965)</i>
dGmbHG	<i>Gesetz betreffend die Gesellschaften mit beschränk-ter Haftung (nemški zakon o družbi z omejeno odgo-vornostjo, 1898)</i>
DEM	<i>Nemška marka (prejšnja valuta Nemčije)</i>
de facto	<i>dejansko</i>
de iure	<i>pravno</i>
d.d.	<i>Delniška družba</i>
d.o.o.	<i>Družba z omejeno odgovornostjo</i>
Druga direktiva	<i>Second Council Directive 77/91EEC of 13 December 1976 on co-ordination of safeguards which, for the protection of the interests of members and others, are required by Member States of companies within the meaning of the second paragraph of Article 58 of the Treaty, in respect of the formation of public limited liability companies and the maintenance and alteration of their capital, with a view to making sa-feguards equivalent, OJ L 026, 30. 1. 1977</i>
et al.	<i>in ostali</i>
ES	<i>Evropske skupnosti</i>

EU	<i>Evropska unija</i>
EUR	<i>evro (evropska denarna valuta)</i>
GBP	<i>Angleški funt</i>
GmbH	<i>Gesellschaft mit beschränkter Haftung (družba z omejeno odgovornostjo)</i>
GZS	<i>Gospodarska zbornica Slovenije</i>
HGB	<i>Handelsgesetzbuch (nemški/avstrijski trgovinski zakonik, 1897)</i>
HRK	<i>Hrvaška kuna (hrvaška nacionalna valuta)</i>
IAS	<i>International Accounting Standards (mednarodni računovodski standardi)</i>
Ibidem	<i>prav tam (v istem delu)</i>
idr.	<i>In drugo</i>
IFRS	<i>International Financial Reporting Standards (mednarodni standardi računovodskega poročanja)</i>
IKS	<i>revija za računovodstvo in finance</i>
IMF	<i>International Monetary Fund (Mednarodni denarni sklad)</i>
infra	<i>spodaj (v nadaljevanju)</i>
ipd.	<i>In podobno</i>
IRC	<i>Internal Revenue Code</i>
itd.	<i>In tako dalje</i>
ius cogens	<i>kogentno (pravno prisilno)</i>
ius dispositivum	<i>dispozitivno (prostovoljno)</i>
KgaA	<i>Kommanditgesellschaft auf Aktien (komanditna delniška družba)</i>
KM	<i>konvertibilna marka (valuta BiH)</i>
KStG	<i>Körperschaftsteuergesetz (Zakon o davku na dohodek pravnih oseb)</i>
KZ RS	<i>Kazenski zakonik Republike Slovenije, 1994</i>
Ltd	<i>Public Limited Company (angleška delniška družba)</i>
MBCA	<i>Model Business Corporation Act – 1950 (ameriški modelni zakon o delniških družbah)</i>
MP	<i>Mednarodne pogodbe</i>
MRS	<i>Mednarodni računovodski standardi</i>

NN	<i>Narodne novine (hrvaški uradni list)</i>
No.	<i>Number (številka)</i>
npr.	<i>na primer</i>
op. cit.	<i>Opus citatum (že navedeno)</i>
O. J.	<i>Official Journal of the European Communities (Uradni list EU)</i>
odst.	<i>odstavek</i>
OECD	<i>Organization for Economic Cooperation and Development (Organizacija za ekonomsko sodelovanje in razvoj)</i>
op.	<i>opomba</i>
OR	<i>Schweizerisches Obligationenrecht (švicarski Obligacijski zakon, 1911)</i>
OZ	<i>Obligacijski zakonik, 2001</i>
OZN	<i>Organizacija združenih narodov</i>
PES	<i>Pogodba o ustanovitvi Evropske skupnosti</i>
prim.	<i>primerjaj</i>
Prva direktiva	<i>First Council Directive 68/151/EEC of 9 March 1968 on co-ordination of safeguards which, for the protection of the interests of members and others, are required by Member States of companies within the meaning of the second paragraph of Article 58 of the Treaty, with a view to making such safeguards equivalent throughout the Community. OJ L 065, 14. 3. 1968</i>
RMBCA	<i>Revised Model Business Corporation Act -1984/1987 (spremenjeni MBCA)</i>
RS	<i>Republika Slovenija</i>
SAs	<i>sociétés anonymes (francoska delniška družba)</i>
SARLs	<i>société a responsabilité limitée (francoska družba z omejeno odgovornostjo)</i>
Sec.	<i>Section (poglavje)</i>
SIT	<i>oznaka za prejšnjo slovensko denarno valuto (slovenski tolar)</i>
SpaltG	<i>Gesetz über die Spaltung von Kapitalgesellschaften – Spaltungsgesetz (avstrijski zakon o delitvah kapitalskih družb, 1996)</i>
SRS	<i>Slovenski računovodski standardi, 2006</i>

str.	<i>Stran</i>
Supra	<i>zgoraj (že navedeno)</i>
Šesta direktiva	<i>Sixth Council Directive 82/891/EEC of 17 December 1982 based on Article 54 (3) (g) of the Treaty, concerning the division of public limited liability companies. OJ L 378, 31. 12. 1982</i>
št.	<i>Številka</i>
t.i.	<i>tako imenovano</i>
t.j.	<i>to je</i>
Tretja direktiva	<i>Third Council Directive 78/855/EEC of 9 October 1978 based on Article 54 (3) (g) of the Treaty concerning mergers of public limited liability companies. OJ L 295, 20. 10. 1978</i>
UmwG	<i>Umwaldungsgesetz (namški zakon o preoblikovanjih, 1995)</i>
Ur. l.	<i>Uradni list</i>
Uredba o vpisu družb	<i>Uredba o vpisu družb in drugih pravnih oseb v sodni register, 2007</i>
URS	<i>Ustava Republike Slovenije</i>
UZITUL	<i>Ustavni zakon za izvedbo temeljne ustavne listine o samostojnosti in neodvisnosti Republike Slovenije, 1991</i>
vs.	<i>Versus (nasproti)</i>
VkZGD-1 (1)	<i>Veliki komentar ZGD-1, 1. knjiga, 2006</i>
VkZGD-1 (2)	<i>Veliki komentar ZGD-1, 2. knjiga, 2007</i>
VkZGD-1 (3)	<i>Veliki komentar ZGD-1, 3. knjiga, 2007</i>
WpHG	<i>Wertpapierhandelsgesetz (nemški zakon o trgu vrednostnih papirjev, 1998)</i>
ZBan-1	<i>Zakon o bančništvu, 1999</i>
ZDA	<i>Združene države Amerike</i>
ZDDPO-2	<i>Zakon o davku od dohodkov pravnih oseb, 2004</i>
ZDoh-2	<i>Zakon o dohodnini, 2004</i>
ZFPPod	<i>Zakon o finančnem poslovanju podjetij, 1999</i>
ZFPPIPP	<i>Zakon o finančnem poslovanju, postopkih zaradi insolventnosti in prisilnem prenehanju, 2008</i>

ZGD-1	<i>Zakon o gospodarskih družbah (slovenski zakon o gospodarskih družbah), 2006</i>
ZGD (BiH)	<i>Zakon o gospodarskim društvima (Zakon o gospodarskih družbah BiH, 1999)</i>
ZGDk (1)	<i>Zakon o gospodarskih družbah s komentarjem, 1. knjiga, 2002</i>
ZGDk (2)	<i>Zakon o gospodarskih družbah s komentarjem, 2. knjiga, 2002</i>
ZGDk (1993)	<i>Zakon o gospodarskih družbah s komentarjem, 1993</i>
ZGJS	<i>Zakon o gospodarskih javnih službah, 1993</i>
ZGR	<i>Zeitschrift für Unternehmens- und Gesellschaftsrecht (nemška pravna revija)</i>
ZHR	<i>Zeitschrift für das gesamte Handelsrecht und Wirtschaftsrecht (nemška pravna revija)</i>
ZIP	<i>Zeitschrift für Wirtschaftsrecht und Insolvenzpraxis (nemška pravna revija)</i>
ZISDU-1	<i>Zakon o investicijskih skladih in družbah za upravljanje, 2002</i>
ZNVP	<i>Zakon o nematerializiranih vrednostnih papirjih, 1999</i>
ZPD	<i>Zakon o privrednim društvima Srbije in Črne gore (zakon o gospodarskih družba Srbije in Črne gore, 2004)</i>
ZPPLS	<i>Zakon o prisilni poravnavi, stečaju in likvidaciji, 1993</i>
ZPre	<i>Zakon o prevzemih, 1997</i>
ZSReg	<i>Zakon o sodnem registru, 1994</i>
ZTD	<i>Zakon o trgovačkim društvima (hrvaški zakon o gospodarskih družbah, 1993)</i>
ZTDk	<i>Komentar Zakona o trgovačkim društvima, 2004</i>
ZTFI	<i>Zakon o trgu finančnih instrumentov, 2007</i>
ZTVP-1	<i>Zakon o trgu vrednostnih papirjev, 1999</i>
ZZad	<i>Zakon o zadrugah, 1992</i>
ZZavar	<i>Zakon o zavarovalništvu, 2000</i>

V opombah pod črto je uporabljena literatura citirana^{1*} tako, da je vsaka prva navedba dela posameznega avtorja citirana s priimkom in imenom oziroma z začetnico imena avtorja, popolnim naslovom dela,

^{1*} Pri citiranju je uporabljena literatura in vsebina citatov v obliki MLA Documentation, na podlagi dela Hacker, Diana. A Writer's Reference. Fourth Edition. Boston, New York: Bedford/St. Martin's, 1999: 323+.

krajem, založbo, ki je delo založila, letnico izida (periodično številko) in stranjo, na kateri se citirana oziroma povzeta misel nahaja. Vsako nadaljnje sklicevanje na isto (že citirano) delo istega avtorja je označeno le s priimkom in z začetnico imena, op. cit. (*opus citatum*) in navedbo ustrezne strani. Zaporedno navajanje istega avtorja in dela je ponazorjeno z *ibidem* (prav tam) in navedbo ustrezne strani.

V primerih, ko se isti avtor pojavlja z več deli, je prva navedba vsakega dela označena v celoti (*supra*) z zaporedno številko, kakor sledijo navedbe. Pri vsakem nadaljnjem sklicevanju na posamezno delo je poleg priimka in začetnice imena avtorja, navedena zaporedna številka (X), op. cit. (*opus citatum*) ter ustrezna stran.

Določila posameznih zakonov so citirana tako, da je zapisana najprej številka uporabljenega odstavka in/ali člena (paragrafa), ki ji sledi kratica zakona.

Določila posameznih komentarjev zakonov so citirana tako, da je naveden najprej priimek in začetnica imena avtorja tega dela komentarja, navedba dela (komentarja zakona) ter ustrezna stran.

PRAVO DRUŽB

1. SPLOŠNO O PRAVU DRUŽB

Gospodarsko statusno pravo ali natančneje pravo družb (Company Law, Gesellschaftsrecht) bi lahko v osnovi opredelili kot proučevanje in analiziranje pravnoorganizacijskih oblik (subjektov prava). Število subjektov je z zakonodajami omejeno (zaprto število – *numerus clausus*). Družba se pojavlja kot nadgradnja objektu ekonomskega proučevanja – podjetju. V njem nosilci opravljanja dejavnosti organizirajo določeno premoženje, znanje, delo ipd.²

Osnovni namen gospodarskih družb je opravljati določeno dejavnost in tako pridobivati dobiček na trgu. Sama izbira neposredne gospodarske oblike je v popolnosti prepuščena nosilcem kapitala, ki tudi organizirajo podjetniški podjem kot realizacijo načela svobodne gospodarske pobude. Za posamezne organizacijske oblike zakonodaja določa različno strukturo in pogoje ustanovitve ter poslovanja.

V pravu družb se obravnava pravni status družb, ki se ustanovijo z določenimi cilji. Drugače povedano, pravo družb se ukvarja s pravnim položajem zasebnih združenj lastnikov kapitala v različnih oblikah ter s korporativnimi obligacijskimi razmerji zaradi uresničevanja določenih ciljev.

Gospodarske družbe bi tako lahko opredelili kot pravne in organizacijske oblike ter hkrati kot asociacije za koncentracijo kapitala.³ Pravo družb je uvrščeno v panogo civilnega prava. Večina korporacijskih zakonodaj za urejanje gospodarskih subjektov vsebuje določene specifične pravne norme. Te so glede na različne sistemske izvore nastanka posameznih oblik družb precej podobne.

Družbam je v večini korporacijskih zakonodaj priznana pravna sposobnost.⁴ S tem je družba nosilec pravic in obveznosti v pravnem prometu. Pri tem vsaka pravna oseba odgovarja za svoje obveznosti z vsem svojim premoženjem po načelu popolne odgovornosti.⁵ Poleg popolne odgovornosti se v našem pravnem sistemu konstituira tudi

² Poenostavljeno bi lahko opredelili podjetje tudi kot organiziran skupek stvari in ljudi (povezava kapitala in človeških potencialov – znanja), ki se integrira z namenom doseganja določenih gospodarskih ciljev.

³ Pretnar, Stojan. *Oris primerjalnega trgovinskega prava. II. del: trgovinske družbe*. Ljubljana: ČZ Uradni list SRS, 1990: 9, 11. Avtor poudarja, da "... je pravo trgovinskih družb pravo koncentracije in koordinacije kapitalov zaradi skupnega trajnega angažiranja z namenom kapitalističnega pridobivanja."

⁴ Glede pravne osebnosti obstajajo določena razhajanja med posameznimi pravnimi sistemi. Prim. 1. odstavek 2. člena Zakona o gospodarskih družbah, Uradni list Republike Slovenije št. 30–1298/1993, s spremembami, v nadaljevanju: ZGD-1.

⁵ To načelo je v ZGD-1 opredeljeno kogentno.

sistem poroštvene odgovornosti. Glede slednjega je zaznati določene razlike med skupinama osebnih in kapitalskih družb. Osebne družbe odgovarjajo za prevzete obveznosti z vsem svojim premoženjem. Poleg osebne družbe odgovarjajo tudi družbeniki (vsi ali le del osebno odgovornih družbenikov), v kolikor premoženje družbe ne zadošča za poplačilo vseh upnikov.

Pri kapitalskih družbah je določeno isto načelo popolne odgovornosti družbe. Družbeniki ali delničarji pa za obveznosti družbe ne odgovarjajo, razen z vloženim kapitalom.⁶ Navedeno izključitev subsidiarne odgovornosti delničarjev oziroma družbenikov za obveznosti družbe, lahko opredelimo tudi kot temeljni postulat nastanka in delovanja kapitalskih družb.

Pravo družb kot sestavina gospodarskega civilnega prava se ukvarja z opredelitvami pravnoorganizacijskih oblik gospodarskih subjektov in njihovim pravnim statusom. Te v skladu z zakonodajo nastopajo na trgu z namenom opravljanja gospodarske (pridobitne) dejavnosti. Lahko pa opravljajo tudi nepridobitno dejavnost.

Gospodarska družba je *universitas iuris* in jo je potrebno ločevati od podjetja kot *universitas facti*. Podjetje štejemo kot skupek organiziranega premoženja namenjenega opravljanju dejavnosti. Takšni obliki organiziranega premoženja pravni red (posredno ali neposredno) preko nosilca podjetništva (družbe) priznava status pravne osebe. Le preko družbe ima v pravnem prometu svoje pravice in obveznosti. Nekatere korporacijske zakonodaje priznavajo pravno sposobnost z vpisom v sodni register vsem pravnoorganizacijskim oblikam, tj. za osebne in kapitalske družbe (npr. francoska, slovenska in hrvaška zakonodaja). Nekatere kontinentalne zakonodaje (npr. Nemčija, Avstrija) pravne osebnosti osebnih družb ne priznavajo, jo pa priznavajo kapitalskim družbam.

Na kratko bi tako lahko opredelili podjetje kot objekt prava v razmerju do družbe, ki je subjekt prava.⁷ Kot pravna oseba je gospodarska družba determinirana z določenimi sestavinami, pri čemer se izpostavljata predvsem personalni in materialni substrat.

Glede ustanavljanja gospodarskih družb ločujemo normativni in koncesijski sistem nastanka gospodarskih subjektov. V večini primerjalnih pravnih sistemov se je zakoreninil normativni sistem. To nadalje pomeni, da družba nastane z izpolnitvijo predpisanih pogojev, samo pravno sposobnost pa pridobi s formalnim vpisom v register.

⁶ Korporacijski institut spregleda pravne osebnosti služi kot korekcija neodgovornosti družbenikov ali delničarjev kapitalskih družb. Z uporabo tega instituta se njihov položaj "izenači" s položajem odgovornih družbenikov osebnih družb.

⁷ Tako je pravna oseba izenačena s fizično osebo, tudi glede pravne in poslovne sposobnosti pravnega subjekta.

Največje in najzahtevnejše pogoje zakonodaje postavljajo pri oblikovanju kapitalskih družb. Te so povečini kogentno predpisane pri delniških družbah. Tej obliki družb bo namenjena osrednja pozornost. Osnovni kapital oziroma premoženje je v kapitalskih družbah izraženo v bilanci stanja kot enem od osnovnih računovodskih izkazov. V bilanci se na aktivni strani izkazujejo kategorije denarja, stvari in pravic, na pasivni strani pa kategorije lastniškega ter dolžniškega kapitala.

Med kategorijo lastniškega kapitala se v kontinentalnih zakonodajah osrednjo pozornost namenja osnovnemu kapitalu. Ta naj bi načeloma služil namenu garancije za razmerja med družbo in njenimi upniki. Pri tem oblika in velikost ni statične narave, temveč je podrejena dinamičnemu spreminjanju v odvisnosti od gospodarskih, finančno-podjetniških, davčnih in drugih ciljev, ki jih družba zasleduje.

1. 1 OPREDELITEV IN RAZVRSTITEV GOSPODARSKIH DRUŽB

Gospodarska družba ima po ZGD-1 naslednje temeljne značilnosti:

- je pravna oseba,
- njena dejavnost je pridobitna,
- organizira se v eni od zakonsko določenih pravno organizacijskih oblik.

Gospodarska družba je torej pravna oseba, kar pomeni, da ima sposobnosti, značilne za pravne subjekte. Vendar je obseg njenih sposobnosti drugačen od sposobnosti npr. fizičnih oseb. Določa ga ZGD-1 v 4. členu, in sicer so družbe kot pravne osebe lahko:

- lastniki premičnin in nepremičnin,
- pridobivajo pravice in obveznosti,
- lahko tožijo ali so tožene.

Gospodarska družba pridobi lastnost pravne osebe z vpisom v register (pred vpisom v register veljajo za razmerja med družbeniki pravila o civilno-pravni družbeni pogodbi; vsi družbeniki so solidarno odgovorni za obveznosti take družbe), ki na trgu samostojno opravlja gospodarsko dejavnost kot svojo izključno dejavnost (vsaka dejavnost, ki se kot pridobitna dejavnost opravlja na trgu, tj. da se opravlja na trgu z namenom pridobivanja dobička).

Gospodarska družba se organizira v eni izmed naslednjih oblik:

- kot osebna družba (družba z neomejeno odgovornostjo, komanditna družba, tiha družba, dvojna družba),
- kot kapitalska družba (družba z omejeno odgovornostjo, delniška družba, komanditna delniška družba in evropska delniška družba-SE).

Vse gospodarske družbe so torej pravne osebe po samem zakonu. Med gospodarske družbe ZGD-1 uvršča tudi tiho družbo (3. člen, 3. odstavek, 1. alineja), čeprav tiha družba ni niti pravna oseba, niti ni družba.

Tiha družba namreč nastane s pogodbo med nosilcem tihe družbe, ki je lahko v kakršnokoli pravno organizacijski obliki in med tihim družbenikom.

Gospodarska družba je korporacija pridobitnega namena, vendar ZGD-1 določa, da se gospodarske družbe štejejo tudi tedaj, če v skladu z zakonom v celoti ali deloma opravljajo dejavnost, ki ni pridobitna. Sicer je pridobitna dejavnost vsaka tista, ki je usmerjena v razdelitev dobička oziroma katere namen je pridobivanje donosa na vloženo premoženje (kapital).

Med oblikami gospodarskih družb zakon našteva na eni strani osebne družbe, kamor uvršča družbo z neomejeno odgovornostjo, komanditno družbo in tiho družbo ter kapitalske družbe, kamor zakon uvršča družbo z omejeno odgovornostjo, delniško družbo, komanditno delniško družbo in SE.

Naštevaje je taksativno in izhaja iz zaprtega, končnega števila (numerus clausus) pravnih oblik, v katerih se lahko gospodarske družbe organizirajo. To pomeni, da se morajo osebe, ki nameravajo opravljati pridobitno dejavnost, organizirati v eno izmed statusnih oblik, ki jih določa zakon.

Vendar pa zakon poleg gospodarskih družb pozna še dve obliki opravljanja gospodarske dejavnosti (Ustava RS uporablja izraz gospodarske organizacije, 74. člen Ustave), in sicer:

- gospodarsko interesno združenje (ki neposredno ne opravlja pridobitne dejavnosti, temveč je njegov namen olajšanje in pospeševanje opravljanja pridobitne dejavnosti članov združenja 2. odst. 563. člena ZGD-1),
- samostojni podjetnik – posameznik (3. odst. 6. člena ZGD-1).

V gospodarsko interesno združenje se lahko povezujejo osebne ali kapitalske družbe. Gospodarsko interesno združenje ima za cilj olajšati in pospeševati pridobitno dejavnost svojih članov, izboljševati in povečevati rezultate te dejavnosti, ne pa ustvarjati lastnega dobička, je torej nepridobitna organizacija. Je tudi zgolj združenje več fizičnih ali pravnih oseb in ne gospodarska družba, je pa pravna oseba in se vpišuje v sodni register.

Samostojni podjetnik, je fizična oseba, ki na trgu samostojno opravlja pridobitno dejavnost s svojo izključno dejavnostjo.

Samostojnega podjetnika je potrebno razlikovati od obrti, ki je način opravljanja določene dejavnosti, urejen s posebnimi predpisi. Samostojni podjetnik je fizična oseba, je posameznik in ni družba. Podjetnik je torej posebna oblika opravljanja gospodarske dejavnosti, za katero se smiselno uporabljajo določbe ZGD-1 o:

- dejavnosti (6. člen),
- firmi (12. do 23. člen),
- sedežu (29. in 30. člen),
- podružnici (31. člen),
- prokuri (33. do 37. člen) in
- poslovni skrivnosti (39. in 40. člen).

Gospodarske družbe, gospodarsko interesno združenje ter samostojnega podjetnika uvrščamo v ustavni pojem gospodarske organizacije, kamor bi lahko uvrščali organizacije kot so banke, zavarovalnice, zadruge, ki so zgolj posebne vrste gospodarskih družb, ki se organizirajo v eni od oblik, predvidenih za gospodarske družbe (npr. d.d. ali d.o.o.).

1. 2 STATUSNE ZNAČILNOSTI GOSPODARSKIH DRUŽB

Gospodarske družbe imajo določene značilnosti, po katerih se razlikujejo od drugih pravnih oseb (npr. zavodov, društev, političnih strank itd.). Prav te značilnosti so pomembne za razumevanje ustroja in delovanja vseh pojavnih oblik gospodarskih družb oziroma natančneje vseh gospodarskih subjektov, saj so te značilnosti v precejšnji meri podane tudi pri podjetniku posamezniku.

Statusnopravne značilnosti gospodarskih družb so naslednje:

1. pravna osebnost,
2. opravljanje dejavnosti,
3. firma,
4. sedež,
5. zastopanje,
6. odgovornost za obveznosti,
7. registracija v sodnem registru,
8. poslovne knjige,
9. poslovna skrivnost,

1. 2. 1 PRAVNA OSEBNOST GOSPODARSKIH DRUŽB

ZGD-1 šteje kot bistvo pravne osebnosti naslednje:

- družbe kot pravne osebe so lahko lastnice premoženja in nepremičnin, torej nosilke lastninske pravice;
- družbe lahko pridobivajo pravice in prevzemajo obveznosti, sklepajo pravne posle, torej vstopajo v pravni promet;
- družbe imajo pasivno in aktivno legitimacijo v pravnem postopku, torej so lahko tožene ali tožijo.

Bistvo pravne osebnosti je v sposobnosti pravne osebe biti nosilec pravic in obveznosti v pravnih razmerjih.

Gospodarska družba pridobi lastnost pravne osebe z vpisom v sodni register. Za razmerja med družbeniki pred vpisom veljajo pravila o civilno pravni družbeni pogodbi. Velja, da osebe, ki pred vpisom družbe v register nastopajo v imenu gospodarske družbe, odgovarjajo osebno z osebnim premoženjem ter solidarno za obveznosti, ki pri tem nastanejo za družbo.

Tako osebne kot kapitalske družbe so pravne osebe. Edina izjema pri tem je tiha družba, ki ni pravna oseba. Tudi gospodarsko interesno združenje je po zakonu pravna oseba, čeprav izrecno ne šteje kot posebna pravno organizacijska oblika oz. posebna vrsta družbe.

Podjetnik posameznik prav tako nima samostojne pravne osebnosti, čeprav lahko njegova firma, s katero vstopa v pravna razmerja s tretjimi, vsebuje tudi druge označbe poleg imena in priimka samega podjetnika.

Bistvo pravne osebnosti je, da lahko družba nastopa v pravnih razmerjih s tretjimi kot samostojni nosilec pravic in obveznosti.

Pravna osebnost ima za posledico tudi samostojno odgovornost za obveznosti s premoženjem družbe. Pri tem ni nobenega odstopanja pri katerikoli od družb. Pač pa so razlike, kar zadeva odgovornost za obveznosti, pri odgovornosti njihovih družbenikov za obveznosti družbe. Tako družbeniki ne odgovarjajo za obveznosti družbe pri delniški družbi, družbi z omejeno odgovornostjo, nadalje komanditisti pri komanditni delniški družbi in pri komanditni družbi. Pač pa odgovarjajo s svojim osebnim premoženjem tudi lastniki oz. družbeniki (poleg družbe kot pravnega subjekta, ki odgovarja s svojim premoženjem) družbe z neomejeno odgovornostjo ter komplementarji v komanditni družbi.

Tudi podjetnik posameznik odgovarja za obveznosti, ki jih kot podjetnik prevzema, s svojim premoženjem, ki morda ni bilo vključeno v gospodarske aktivnosti, skratka z vsem svojim premoženjem, vključno z osebnim.

Lastnost pravne osebe pridobijo družbe z vpisom v sodni register. S tem trenutkom družba kot pravni subjekt tudi nastane. Vendar so lahko lastniki pred vpisom družbe v register preko družbe upravljali različne pravne posle oz. nastopali v njenem imenu. Vendar zakon določa, da se za razmerja med družbeniki, ki nastanejo pred vpisom v register, uporabljajo pravila o civilno-pravni družbeni pogodbi. Če je kdo pred vpisom družbe v register nastopal v imenu družbe, odgovarja osebno z vsem svojim premoženjem oz. če je teh oseb več, odgovarjajo vsi solidarno.

Ne glede na pravila o odgovornosti za obveznosti, velja v našem pravu institut spregleda pravne osebnosti. Spregled pravne osebnosti je izjema od pravila, da družbeniki v določenih primerih (pri delniški družbi,

pri družbi z omejeno odgovornostjo, komanditisti pri komanditni družbi ter komanditni delniški družbi) ne odgovarjajo za obveznosti družbe. Če torej gre za družbenika, ki po splošnem pravilu ne bi odgovarjal za obveznosti družbe, to pravilo odpove in taki družbeniki odgovarjajo, v naslednjih primerih:

- če so pravno osebno zlorabili za dosego ciljev, ki so zanje kot posameznike prepovedani,
- če so pravno osebno zlorabili za oškodovanje svojih upnikov ali njihovih upnikov,
- če so v nasprotju z zakonom ravnali s premoženjem pravne osebe kot s svojim lastnim premoženjem ali
- če so v svojo korist ali v korist kake druge osebe zmanjšali premoženje družbe in so vedeli ali bi morali vedeti, da ta ne bo sposobna poravnati svojih obveznosti tretjim osebam (8. člen ZGD-1).

Uvrstitev spregleda pravne osebnosti med zakonodajne določbe izkazuje njeno pomembnost kot enega izmed načinov za utrjevanje pravne varnosti na področju prava družb.

1. 2. 2 DEJAVNOST GOSPODARSKE DRUŽBE

Družbe smejo kot dejavnost (kot dejavnost je mogoče razumeti trajno in organizirano opravljanje poslov) opravljati vse posle, razen tistih, ki se po zakonu ne smejo opravljati kot gospodarski posli. Z zakonom se lahko določi, da določene gospodarske posle lahko opravljajo:

- le družbe, določene z zakonom ali
- le določene vrste družb ali
- le druge organizacije.

Družbe smejo opravljati gospodarske posle:

- le v okviru dejavnosti, ki je vpisana v register,
- tudi vse druge posle (t.i. »dovoljeni« posli), ki so potrebni za njen obstoj in za opravljanje dejavnosti, ne pomenijo pa neposrednega opravljanja dejavnosti.

Temeljno pravilo v zvezi z dejavnostjo družb je torej, da lahko družba opravlja le tiste posle, ki sodijo v krog registrirane dejavnosti (teorija ultra vires). Pravni posli, s katerimi družba prekorači vpisano dejavnost v registru ali sicer dovoljene posle, so veljavni, razen če je tretja oseba vedela ali bi morala vedeti za prekoračitev, pri čemer navedba dejavnosti v registru še ne pomeni, da je tretja oseba vedela ali bi morala vedeti za prekoračitev. Če torej tretja oseba ni v dobri veri (ve, da družba posluje izven registrirane dejavnosti), takšni posli niso veljavni. Vendar pa navedba dejavnosti v registru in možnost, da se tretji seznanijo z registrirano dejavnostjo družbe, še ne pomeni, da je

tretja oseba vedela ali da bi morala vedeti za prekoračitev, torej da se je s tem tudi dejansko seznanila.

V okvir pojma dejavnosti sicer sodijo vse tiste poslovne aktivnosti, ki jih gospodarska družba opravlja, da uresniči namen, zaradi katerega je ustanovljena. Kot pridobitna dejavnost šteje vsaka dejavnost, ki se izvaja na trgu zaradi pridobivanja dobička. Praviloma bo dejavnost gospodarskih družb pridobitna. Lahko pa se oblika gospodarske družbe uporabi tudi za opravljanje nepridobitne dejavnosti.

Zakon lahko predpiše, da določene gospodarske posle lahko opravljajo le določene vrste družb. Tako npr. velja, da lahko bančne posle opravljajo le banke kot delniške družbe, katerih značilnosti oz. posebnosti ureja zakon posebej. Dodatno lahko zakon določi, da določene gospodarske posle opravljajo le delniške družbe ali le družbe z omejeno odgovornostjo oz. le določene vrste družb. Zakon lahko tudi predpiše, da določene gospodarske posle opravljajo le organizacije, katerih status in organizacijo sam določi in pri tem ne gre za oblike gospodarskih družb.

Poleg registrirane dejavnosti je družbi dovoljeno, da opravlja tudi druge posle (dovoljeni posli), za katere sicer ni registrirana, so pa potrebni za njen obstoj in za opravljanje dejavnosti, vendar ne pomenijo neposrednega opravljanja dejavnosti. Gre za t.i. pomožne ali stranske posle, ki jih gospodarska družba opravi občasno, da bi si zagotavljala pogoje za svoje delovanje, ne pa kot uresničevanje gospodarskega namena, zaradi katerega je ustanovljena.

V okvir teh poslov bi lahko uvrstili npr. najemanje kreditov za lastne potrebe, nakupe ali prodaje osnovnih sredstev, sklepanje različnih pogodb za vzdrževalna dela, pomožna dela itd.

Zakon izrecno prepoveduje, da bi družba začela opravljati dejavnost preden ni vpisana v register in preden ne izpolni z zakonom določenih pogojev. Okoliščino, da je družba vpisana v register ter izpolnjevanje predpisanih pogojev za opravljanje dejavnosti, mora ugotoviti pristojni inšpekcijski organ. Dokler takšne ugotovitve (odločbe) inšpekcijskega organa družba ni pridobila, se šteje, da ji ni dovoljeno opravljati gospodarske dejavnosti.

V zvezi z dejavnostjo družb moramo opozoriti, da mora biti le-ta kontinuirana. V tem smislu lahko v družbeno dejavnost sodijo le posli, ki jih družba trajno in sistematično opravlja zaradi uresničevanja svojega namena. Kot dejavnost se ne šteje enkratni ali posamični posel.

Glede izbire dejavnosti, ZGD-1 izhaja iz načela, da je dovoljeno vse, kar ni prepovedano oz. da je ustanovitelj oz. lastnik družbe v tem avtonomen. Družba namreč sme opravljati vse posle, razen tistih, ki se po zakonu ne smejo opravljati kot gospodarski posli (1. odst. 6. člena ZGD-1).

Dejavnost, to je izbor poslov, s katerimi se bo ukvarjala gospodarska družba, določi ustanovitelj v ustanovitvenem aktu. Ob vpisu družbe v register se vpiše tudi v ustanovitvenem aktu določena dejavnost.

1. 2. 3 FIRMA

Po definiciji ZGD-1 je firma ime, s katerim družba posluje. Firma mora vsebovati oznako, ki nakazuje dejavnost družbe (1. odst. 12. člena ZGD-1).

Poleg tega določa 27. člen ZGD-1 še dodatne obvezne sestavine firme za posamezne vrste družb, in sicer:

- firma družbe z neomejeno odgovornostjo mora vsebovati priimek vsaj enega družbenika z navedbo, da jih je več ter oznako »d.n.o.«;
- firma komanditne družbe mora vsebovati priimek vsaj enega komplementarja ter označbo »k.d.«. Priimkov komanditistov ne sme biti v firmi;
- tiha družba posluje s firmo nosilca tihe družbe. Pri firmi nosilca tihe družbe se lahko uporablja dodatek, ki razkriva, da družba posluje s tihim družbenikom (s t.d.);
- družba z omejeno odgovornostjo oz. delniška družba mora imeti v firmi dodatno sestavino (so oznake, ki družbo podrobneje označujejo, vendar ne smejo biti zavajajoče) in označbo, da gre za družbo z omejeno odgovornostjo (»d.o.o.«) oz. delniško družbo (»d.d.«);
- firma komanditne delniške družbe mora imeti označbo, da gre za komanditno delniško družbo (»k.d.d.«);
- firma evropske delniške družbe mora imeti sestavino »SE« pred ali po navedbi firme družbe.

Firma samostojnega podjetnika mora vsebovati ime in priimek podjetnika, skrajšano oznako, da gre za samostojnega podjetnika (s.p.), oznako dejavnosti, lahko pa vsebuje dodatne sestavine (1. odst. 72. člena ZGD-1).

Tako imenovane dodatne sestavine so za osebne družbe fakultativne, za kapitalske družbe pa obvezne. Dodatne sestavine firme pri delniški družbi, družbi z omejeno odgovornostjo ter komanditni delniški družbi podrobneje označujejo družbo oz. se po njej družba razlikuje od firm drugih družb. Dodatne sestavine ne smejo biti take, da spravljajo ali utegnejo spraviti v zmotu glede vrste ali obsega poslovanja ali da bi utegnili priti do zamenjave s firmo ali znakom razlikovanja druge osebe. Dodatne sestavine tudi ne bi smele biti take, da bi kršile druge pravice drugih oseb (npr. osebnostne).

Firma se mora torej jasno razlikovati od firm drugih družb, ne sme zavajati drugih udeležencev na trgu in ne sme posegati v druge pravice

industrijske lastnine (npr. znaki in razlikovanja) ter v kakršnekoli druge pravice, ki jih imajo druge osebe.⁸

Firma tudi ne sme vsebovati imen ali znakov tujih držav ali mednarodnih organizacij.⁹

Nekatere sestavine firme so izrecno prepovedane. Tako firma ne sme vsebovati besed oz. znakov, ki:

- nasprotujejo zakonu ali morali;
- vsebujejo znane blagovne ali storitvene znake drugega upravičenca;
- vsebujejo ali posnemajo uradne znake (17. člen).

Nekatere sestavine pa so vezane na soglasje upravičencev, ki jih določa zakon. To velja za besedo Slovenija ali njene izpeljanke in kratice, le-te je dovoljeno vnesti v firmo le z dovoljenjem Vlade RS. Ravno tako velja, če gre za uporabo besed v firmi, ki označujejo državo ali lokalno skupnost (npr. državni, republiški, občinski).

Dovoljenje je potrebno tudi za vključitev v firmo imena ali dela imena zgodovinske ali druge znamenite osebe. Če je oseba že umrla, je potrebno dovoljenje njenega zakonca oz. sorodnikov do tretjega kolena v ravni vrsti ter staršev, če so še živi. Dodatno je potrebno še dovoljenje ministra, pristojnega za upravo.

Firma ima v pravu družb velik pomen, tako da govorimo celo o t. i. firmškem pravu. Najpomembnejša načela firmskega prava, uveljavljena tudi v našem statusnem pravu, so:

- načelo uporabe firme pomeni, da mora družba pri svojem poslovanju uporabljati firmo v obliki, kakršna je vpisana v register. (Lahko uporablja tudi skrajšano firmo, ki pa se prav tako registrira. Skrajšana firma mora vsebovati vsaj eno sestavino, po kateri se firma družbe razlikuje od firm drugih družb in označbo za kakšno družbo gre.),

⁸ Sodba III Ips 43/2004 RAZLIKOVANJE FIRME: Jasno se morata razlikovati firmi s sestavinami, kot jih pozna ZGD. Zato je za vprašanje, ali se firmi jasno razlikujeta nepomembno, če gospodarski družbi skupaj s firmo trenutno uporabljata tako grafično upodobitev (obliko in barvo črk ter podlago), ki prispeva k njenemu razlikovanju pri opravljanju gospodarske dejavnosti.

http://www.sodnapraksa.si/default.asp?k=doc_content&baza=SOVS&oid=24284&highlight=Sodba+II+Ips+43%2F2004

VSK sklep I Cpg 116/2004 FIRMSKO PRAVO: Določilo, da se mora firma družbe jasno razlikovati od firme drugih družb pomeni, da mora biti izključena kakršnakoli možnost zamenljivosti firme ene družbe s firmo druge družbe. Predmet presoje je, ali se firma družbe jasno razlikuje od firme drugih družb, ne le firma kot celota, ampak tudi njen posamezen del, in v konkretnem primeru je takšen del fantazijski dodatek, ta pa se ne razlikuje v zadostni meri od že vpisanega.

http://www.sodnapraksa.si/default.asp?k=doc_content&baza=IESP&oid=1553&highlight=VSK+sklep+I+Cpg+116%2F2004

⁹ VSL sklep IV Cpg 29/2004 FIRMSKO PRAVO- BESEDA EVROPSKI: Prilastka »Evropski« ni mogoče uporabiti le za imena s strani (obstoječih) evropskih institucij ustanovljenih zavodov (in ostalih pravnih subjektov). Glede na dejstvo, da dejavnost zavodov ni omejena le na področje Slovenije, je pomen sporne besede treba razlagati v širšem kontekstu in ga je v obravnavanem primeru treba interpretirati kot geografski in ne kot politični (institucionalni) pojem.

http://www.sodnapraksa.si/default.asp?k=doc_content&baza=IESP&oid=18220&highlight=VSL+sklep+IV+Cpg+29%2F2004

- načelo uporabe slovenskega jezika (Firma mora biti po ZGD-1 v celoti v slovenskem jeziku.),¹⁰
- načelo izključnosti firme terja jasno razlikovanje firme od firm vseh drugih družb (To načelo je posebej izpeljano pri osebnih družbah, za primer, da je priimek kot del firme enak priimku, ki je že vsebovan v prej registrirani firmi neke druge družbe. V takšem primeru je zakonsko obvezno, da poleg priimka osebno odgovornega družbenika oz. komplementarja firma vsebuje tudi sestavino, po kateri se bo njegova firma jasno razlikovala od že registriranih firm. V takšnem primeru torej sicer fakultativna dodatna sestavina pri osebnih družbah, ki ožje označuje ime družbe, postane obvezna.),¹¹
- načelom varstva firme, ki obsega:
 - tožbeni zahtevek, da sodišče zavrne predlog za firmo, ki je v nasprotju z zakonom ali ki se ne razlikuje jasno od že registriranih firm,
 - tožbeni zahtevek na opustitev uporabe firme, njen izbris iz registra, ter na plačilo odškodnine.

Distinktivnost je varovana na eni strani z uradno dolžnostjo sodišča, da zavrne vpis, na drugi strani pa z dopustnostjo tožbenega zahtevka v pravdi. Glede na navedeno ločimo civilno in javno pravno varstvo firme. Sodišče mora namreč po uradni dolžnosti zavrniti predlog za vpis firme v sodni register, če gre za firmo, ki se ne razlikuje dovolj oz.

¹⁰ VSL sklep IV Cpg 113/2006 FIRMSKO PRAVO-IME V SLOVENŠČINI: Izjema od pravila, da mora firma biti v slovenskem jeziku je predpisana tudi v 2. alineji 3. odst. 20. čl. ZGD, saj se lahko uporablja firma v tujem jeziku, če gre za uporabo mrtvega jezika. V Velikem slovarju tujk, Cankarjeva založba, Ljubljana, 2002, stran 439 je pri besedi Herbarij navedeno, da izvira iz latinske besede Herba, kar pomeni zelišče. V Slovarju tujk, avtorja Stanka Bunca, Založba obzorja Maribor 1998, pa beseda Herba v latinščini pomeni rastlina. Po oceni sodišča druge stopnje, gre pri uporabi imena Herba za uporabo latinskega (mrtvega) jezika, ne glede na to, da je predlagatelj pridal besedi Herba še črko l. Zaradi pridane črke namreč beseda Herba še vedno pomeni v latinskem izvoru rastlino.

http://www.sodnapraksa.si/default.asp?k=doc_content&baza=IESP&oid=4795&highlight=VSL+sklep+IV+Cpg+113%2F2006

VSL sklep IV Cpg 114/2006 FIRMA DRUŽBE-TUJKE: Pritožbeno sodišče v celoti sprejema razloge registrskega sodišča, da je firma v skladu z Zakonom o javni rabi slovenščine, če je sporna beseda, ki sestavlja firmo družbe, sestavni del slovenskega knjižnega jezika. Da pa načelo „piši kot govoriš“ za slovenski jezik ne velja in zato tudi ni utemeljen pritožbeni očitke, da bi slovenskemu jeziku ustrezal le izgovorni zapis besede „design“, pa izhaja tudi iz slovenskega pravopisa, na katerega se sicer sklicuje sam pritožnik. V uvodnih pojasnilih Slovenskega pravopisa (Ljubljana 2001, stran 23) je izrecno pojasnjeno, da izvorno pisavo ohranijo nekatere kategorije prevzetih besed, ki so v 3. točki tudi primeroma navedene (npr. jazz). Vpogled besede „jazz“ v Slovenskem pravopisu pokaže, da ima navedena beseda enako sistemsko kazalko k poslovenjeni obliki, kot beseda „design“. Iz povedanega izhaja, da je zapis besede „design“ ena od tistih posebnosti iz tujega jezika prevzete besede, ki tudi v slovenskem jeziku ohrani tujo oziroma izvorno pisavo.

http://www.sodnapraksa.si/default.asp?k=doc_content&baza=IESP&oid=18144&highlight=VSL+sklep+IV+Cpg+114%2F2006

¹¹ VSK sklep I Cpg 116/2004 NAČELO IZKLJUČNOSTI, FIRMA: Določilo, da se mora firma družbe jasno razlikovati od firme drugih družb pomeni, da mora biti izključena kakršnakoli možnost zamenljivosti firme ene družbe s firmo druge družbe. Predmet presoje je, ali se firma družbe jasno razlikuje od firme drugih družb, ne le firma kot celota, ampak tudi njen posamezen del, in v konkretnem primeru je takšen del fantazijski dodatek, ta pa se ne razlikuje v zadostni meri od že vpisanega

http://www.sodnapraksa.si/default.asp?k=doc_content&baza=IESP&oid=1553&highlight=VSK+sklep+I+Cpg+116%2F2004

jasno od že registriranih firm v Republiki Sloveniji. ZGD-1 ne določa kriterijev za ugotovitev distinktivnosti (enaka ali sorodna firma v isti ali podobni dejavnosti), ampak prepušča sodišču, da v konkretnem primeru ugotovi, ali se firma, ki se predlaga za vpis jasno razlikuje od že registrirane firme kjerkoli v državi. To se imenuje javno-pravno varstvo firme.

Tožbeni zahtevek za opustitev uporabe firme oz. za njen izbris iz registra ter za odškodnino, lahko vloži katerakoli družba, ki meni, da se firma, ki jo uporablja neka družba, ne razlikuje jasno od njene. Pri tem je pomembno, da je firma tožnika registrirana pred firmo toženca. Velja torej načelo prioritete vpisa. Tožnik mora dokazati, da je bila njegova firma prej vpisana v register, hkrati pa mora dokazati, da se firma družbe, zoper katero je vložen tožbeni zahtevek, ne razlikuje dovolj od firme tožnika. Če v dokaznem postopku uspe, je to podlaga za sodbo, ki naloži tožencu opustitev nadaljnje uporabe sporne firme ter njen izbris iz registra. Takšno varstvo pa predstavlja civilno-pravno varstvo firme in traja tri leta od vpisa firme druge družbe (2. odst. 23. člena ZGD-1).

Če pa je pri tem nastala tožniku kakršnakoli škoda, npr. zaradi ustvarjanja zmede na trgu oz. zavajanja potrošnikov, kar vse je lahko vplivalo na sklepanje poslov, bo sodišče seveda prisodilo tudi odškodnino.

Sodišče lahko ugodi zahtevku tožnika, četudi pri tem toženec ni kršil nobenih določil predpisov s področja varstva konkurence ali morda predpisov s področja industrijske lastnine. Varstvo firme je samostojno in temelji na določbah ZGD-1 glede izključnosti in varstva firme.

Tožbeni zahtevek je možno vložiti tudi zoper družbo, ki nepravilno uporablja svojo firmo.

ZGD-1 za razliko od prejšnje ureditve pozna tudi t.i. nameravano firmo. Sodišče vpiše nameravano firmo za dobo enega leta pod pogojem, da bo v tem roku ustanovljena družba. Če prijavitelj nameravane firme v tem roku ne prijavi vpisa ustanovitve družbe, sodišče po uradni dolžnosti izbriše nameravano firmo. Bistvo nameravane firme je torej v tem, da se registrira, preden se ustanovi družba.

Posebno določbo ima ZGD-1 glede firme dvojne družbe. Če je namreč družbenik družbe z neomejeno odgovornostjo ali komplementar komanditne družbe družba, se v firmo osebne družbe vnese popolna firma družbe kot družbenika. Tako bo v firmi družbe z neomejeno odgovornostjo kot dodatna sestavina npr. firma d.o.o. ali firma d.d. kot družbenika. Če pa imamo primer dvojne družbe pri komanditni družbi, bo v njeni firmi obvezna sestavina tudi firma d.d. oz. d.o.o., ki je v vlogi komplementarja.

Tožba se lahko vložiti tudi v primeru nepravilne uporabe firme. Firma se lahko vpiše v register, ne da bi bila hkrati ustanovljena družba (name-ravana firma). Firma se prenaša samo skupaj s podjetjem.

1. 2. 4 SEDEŽ

Sedež je kraj, kjer družba posluje. Kot sedež se šteje kraj, ki je kot se-dež vpisan v register. Če je dejanski sedež različen od registriranega, se lahko tretje osebe glede pravnih posledic odvisnih od sedeža družbe sklicujejo na dejanski sedež.

Za razliko od prejšnje ureditve, ko se je sedež štel kot sestavni del firme, je po ZGD-1 sedež samostojna in obvezna statusna sestavina. Določen je kot kraj, ki je kot sedež družbe vpisan v register. Z drugimi besedami to pomeni, da družba v ustanovitvenem aktu določi, ali bo kot sedež določila kraj, kjer opravlja dejavnost ali kraj, kjer se v glav-nem vodijo njeni posli ali kraj, kjer deluje poslovodstvo družbe, saj ji določba 30. člena ZGD-1 to omogoča.

Tako kot za dejavnost in firmo velja tudi za sedež, da sodi med po-datke, ki jih mora vsebovati prijava za vpis družbe v sodni register. Če pride do sprememb v register vpisanih podatkov, npr. spremembe sedeža, je potrebno opraviti prijavo spremembe podatka.

Enote, v katerih se vodi poslovanje družbe in so izven kraja sedeža družbe, imajo lahko status podružnice. Podružnica je posebne vrste di-slocirana enota, saj se vpiše v register, čeprav ni pravna oseba. ZGD-1 določa, da smejo podružnice, čeprav niso pravne osebe, opravljati vse posle, ki jih sicer lahko opravlja družba (2. odstavek 31. člena ZGD-1).

Sedež je pomemben, saj se po njem ravna tudi pripadnost posamezne gospodarske družbe določenemu pravnemu sistemu. Tako veljajo vse gospodarske družbe, ki imajo sedež v Sloveniji, za slovenske pravne osebe. Pravni pomen sedeža je razviden tudi v številnih predpisih z drugih področij. Npr., če kraj izročitve ni določen v pogodbi, je treba stvar izročiti v kraju, v katerem je imel prodajalec ob sklenitvi pogodbe sedež oziroma prebivališče (1. odstavek 451. člena OZ).

Sedež je pomemben tudi pri določanju splošne krajevne pristojnosti sodišč. Za sojenje v sporih zoper pravne osebe je pristojno splošno krajevno sodišče, na območju katerega je njihov sedež. Če nastane dvom, velja za sedež kraj, kjer so njihovi organi upravljanja (48. člen ZPP).

1. 2. 5 ZASTOPANJE

Družbo zastopajo osebe, ki so določene z zakonom ali aktom o ustanovitvi družbe na podlagi zakona (zakoniti zastopnik).

Čeprav je zastopanje posebej urejeno pri vsaki družbi posebej, ZGD-1 vsebuje tudi nekatere skupne določbe glede zastopanja družb. V skupnih določbah o zastopanju, veljavnih za vse družbe, ZGD-1 poleg zakonitega zastopnika ureja prokuro. O pooblaščenca v ZGD-1 ni ureditve, saj se glede tega uporabljajo predpisi obligacijskega prava.

Pooblaščenec po OZ ne sme odsvojiti ali obremeniti nepremičnin, ne sme prevzeti meničnih ali poroštvenih obveznosti, ne sme skleniti posojilne ali kreditne pogodbe, ne sme se spustiti v spor ali skleniti arbitražnega sporazuma in se tudi ne brez povračila odpovedati kakšni pravici, če ni dobil za vsak takšen posel posebno pooblastilo.

Prokura se lahko da z izrecno izjavo in po postopku določenem v aktu o ustanovitvi. Prokura se da lahko eni ali več osebam posamezno ali pa dvema ali več osebam skupno, tako da lahko le vse osebe skupaj zastopajo družbo. Lahko se da samo za podružnico (kar mora biti izrecno označeno v registru in pri podpisu prokurista).

Zakonsko določeni obseg prokure daje pooblastilo za zastopanje pri vseh pravnih dejanjih, ki spadajo v pravno sposobnost družbe, razen za odsvajanje ali obremenjevanje nepremičnin (za kar mora biti prokurist posebej pooblaščen). Omejitev prokure nima pravnega učinka proti tretjim osebam.

Prokure ne more prokurist prenesti na drugo osebo. Prokura se lahko vsak čas prekliče, ne preneha s smrtjo ali izgubo poslovne sposobnosti podjetnika posameznika, podelitev in prenehanje prokure mora biti vpisano v register, prokuristov podpis pa se mora shraniti pri sodišču.

Zakonska ureditev prokure je povsem tradicionalna. Prokura je z zakonom določeno pooblastilo za zastopanje, ki ga ni mogoče omejiti na statutaren način. Prokura je torej oblika zastopanja, katere obseg pooblastil določa zakon.

Zakonsko določeni obseg pooblastil za zastopanje je prav tako tradicionalen, saj po ZGD-1 prokura upravičuje za vsa pravna dejanja, ki spadajo v pravno sposobnost družbe, razen za odsvajanje in obremenjevanje nepremičnin. Za slednje mora biti prokurist posebej pooblaščen, sicer tovrstnih poslov nima pravice opravljati za družbo, katere prokurist je.

Zakonsko določeni obseg pooblastil za zastopanje je namenjen predvsem varnosti pravnega prometa. Zato tudi obvezna določba, da le-teh ni mogoče omejevati oz. še več: če bi se z aktom družbe

ali sklepom njenega organa omejilo prokuristove pravice za zastopanje, takšne omejitve ne bi imele pravnega učinka proti tretjim osebam, ki se zanesejo na zakonsko določitev obsega prokuristovih pooblastil za zastopanje.

ZGD-1 pozna tudi skupno prokuro. Dve ali več oseb predstavljajo skupnega prokurista, kar pomeni, da le-te osebe skupaj zastopajo družbo. Pomeni torej, da morajo skupni prokuristi vsi sopodpisati npr. pogodbo oz. drugače izjavljati poslovno voljo družbe, ki jim je podelila prokuro.

Izjema od skupnega opravljanja pravnih dejanj v imenu in za račun družbe (aktivno zastopanje) je sprejemanje izjave volje (pasivno zastopanje). Tretja oseba namreč lahko veljavno izjavi voljo tudi enemu samemu prokuristu. Zakon torej ne vztraja, kljub skupni prokuri, da vsak od skupnih prokuristov posebej sprejme izjavo volje tretje osebe.

1. 2. 6 ODGOVORNOST ZA OBVEZNOSTI

Pravne osebe odgovarjajo za svoje obveznosti z vsem svojim premoženjem (t.i. načelo popolne odgovornosti). Ker so tudi gospodarske družbe pravne osebe, odgovarjajo za svoje obveznosti z vsem svojim premoženjem. Poleg družb z vsem svojim premoženjem odgovarjajo še:

- podjetnik posameznik,
- podjetnik posameznik ali družba za obveznosti, ki so nastale iz poslovanja tihe družbe.

Poleg primarne odgovornosti družb poznamo še sekundarno odgovornost družbenikov. Družbeniki odgovarjajo za obveznosti družbe s svojim premoženjem v:

- družbi z neomejeno odgovornostjo,
- komplementarji v komanditni družbi.

Njihova odgovornost je sekundarna, saj prvenstveno za obveznosti odgovarja družba sama. Šele, če upniki terjatve ne morejo izterjati od družbe, so na vrsti osebno odgovorni družbeniki. Njihova odgovornost je nasproti upnikom neomejena in solidarna.

Družbeniki, ki ne odgovarjajo za obveznosti družbe, so:¹²

- delničarji v d.d.,

¹² Sklep in sodba II Ips 474/2004 ODGOVORNOST DRUŽBENIKOV D.O.O., PASIVNI-AKTIVNI DRUŽBENIK, KAJ ČE IMA ZGOLJ DELEŽ IN NIKOLI NI SODELOVAL PRI UPRAVLJANJU: Za presojo, ali tožena stranka predstavlja aktivno družbenico v smislu obrazložitve odločbe Ustavnega sodišča U-I-135/00 z dne 9.10.2002, je odločilno, da je tožena stranka (edina) imela možnost vpliva na poslovanje družbe, ne pa da te možnosti ni izkoristila.

http://www.sodnapraksa.si/default.asp?k=doc_content&baza=SOVS&oid=9264&highlight=Sklep+in+sodba+II+Ips+474%2F2004

- družbeniki v d.o.o.,
- komanditisti v k.d. oz. k.d.d.

Edina izjema, ko sicer osebno neodgovorni družbeniki, odgovarjajo za obveznosti družbe, se uveljavi pri spregledu pravne osebnosti (na kar smo že opozorili).

1. 2. 7 POSLOVNA SKRIVNOST

1. 2. 7. 1 POJEM POSLOVNE SKRIVNOSTI

Poslovna skrivnost pomeni podatek, ki je po zakonu ali po volji nosilca in v skladu z zakonom znan le določenemu krogu ljudi. Pri tem ni pomembno, na kakšnem nosilcu se podatek nahaja, pisnem ali tonskem itd. Lahko se nahaja kot ideja v glavi posameznika. Podatek kot predmet poslovne tajnosti se lahko nahaja v materializirani (sheme, skice, zapisniki, navodila, formule itd.) ali nematerializirani obliki (kot npr. ustni dogovor).

Za opredelitev nekega podatka kot poslovno skrivnost je bistveno, da je njegovo poznavanje omejeno na določen krog ljudi. Podatek ne sme biti javnega značaja, temveč mora imeti zaupno naravo.

Poleg te dejanske značilnosti podatka je pomembna še njegova normativna določenost. Namreč ni vsak podatek, ki je zaupne narave, poslovna skrivnost. To je le podatek, ki je po zakonski normi določen kot takšen ali ga je kot poslovno skrivnost označil njegov imetnik, pri čemer je prav tako moral upoštevati zakonske določbe. S tega zornega kota lahko govorimo o objektivni ali subjektivni opredelitvi poslovne skrivnosti.

Po vsebini se podatek lahko nanaša na katerokoli pomembno dejstvo o podjetju in njegovi dejavnosti, ki za podjetje predstavlja prednost pred konkurenco. Tako se skupni širši pojem poslovne skrivnosti lahko zoži na proizvodno, komercialno, kadrovsko, bančno itd. poslovno skrivnost, odvisno od panoge oziroma področja delovanja. Podatki, ki na tržni konkurenčni položaj ne vplivajo, ne morejo biti poslovna skrivnost. Tako npr. podatek o zdravstvenem stanju delavcev ni javen in tudi ni poslovna skrivnost. Pomeni pa zdravniško skrivnost, ki je zavarovana kot osebni podatek. Glede na vsebino zaupnih podatkov moramo opozoriti tudi na njihovo časovno razsežnost. Določeni podatki so namreč lahko konkurenčna prednost daljši ali krajši čas. Ker imetnik v svojem aktu »trajanja« zaupnosti podatkov praviloma ne opredeli, se za presojo konkretnega podatka, ali še predstavlja konkurenčno prednost, uporabi zakonski kriterij opredeljevanja poslovnih skrivnosti.

1. 2. 7. 2 VRSTE POSLOVNE SKRIVNOSTI

Glede na vsebino podatka, ki se varuje s poslovno skrivnostjo, bi lahko razlikovali več posameznih vrst poslovnih skrivnosti v odvisnosti od tega, na katero področje posegajo. V preteklosti je bilo uveljavljeno razlikovanje med poslovno in tovarniško skrivnostjo. Medtem ko je prva pomenila podatke o finančnem stanju, poslovnih razmerjih ipd., je druga zajemala tehnične podatke o proizvodnih procesih in načinu opravljanja storitev. V primerjalnem pravu je še danes mogoče zaslediti dvojno pojmovanje¹³.

Vendar tovarniška, proizvodna skrivnost sama po sebi ne pomeni nič drugega kot skrivnost o poslovnem ali finančnem položaju. Vsi ti podatki so za družbo pomembni le, če ji zagotavljajo prednost na trgu. V tem smislu so vse skrivnosti poslovne. Razlikovanje med posameznimi vrstami skrivnosti za pravo ni zelo pomembno. Pojem poslovne skrivnosti je skupen vsem panogam, različne pa so predpostavke za varstvo in sankcije.

Na tem mestu moramo v zvezi z raznolikostjo poslovnih skrivnosti na eni strani in enotnostjo njenega pojmovanja po drugi strani, opozoriti na stališče, po katerem bi bilo besedo »poslovna« ustrežneje nadomestiti z izrazom »gospodarska«, saj bi bila besedna zveza gospodarska skrivnost vsebinsko ustrežnejša. Poslovno skrivnost definira ZGD-1, ki je temeljni predpis s področja korporacijsko-pravne zakonodaje ter kot tak prvenstveno ureja položaj gospodarskih subjektov in pravna razmerja med njimi. Ker pa se skrivnosti podjetij ne pojavljajo le na poslovnem področju, temveč tudi na področju razvoja, kadrovske politike, proizvodnje itd., je pojem poslovne skrivnosti preozek in zato neustrezen.

1. 2. 7. 3 POSLOVNA SKRIVNOST V SLOVENSKEM PRAVU

Institut poslovne skrivnosti je predmet urejanja predpisov s številnih področij (statusnega, delovnega, konkurenčnega in kazenskega), ki se ukvarjajo predvsem z njenim pravnim varstvom, medtem ko je pojem poslovne skrivnosti v slovenskem pravu določen v korporacijski zakonodaji, v ZGD-1. Ker predstavlja predmet poslovne skrivnosti konkurenčno prednost za gospodarsko družbo, je njena uvrstitev v korporacijsko zakonodajo upravičena.

Za poslovno skrivnost se štejejo podatki, za katere tako določi družba s pisnim sklepom, s katerim morajo biti seznanjeni družbeniki, delavci, člani organov in druge osebe.¹⁴ Poleg podatkov, opredeljenih s

¹³ Dvojno poimenovanje je prisotno npr. v nemški, avstrijski in švicarski zakonodaji, v zakonih o preprečevanju nelegalne konkurence.

¹⁴ 1. odst. 39. člena ZGD-1.

sklepom družbe, štejejo za poslovno skrivnost tudi podatki, za katere je očitno, da bi nastala občutna škoda, če bi zanje izvedela nepooblaščen oseba, pri čemer so družbeniki, delavci, člani organov družbe in druge osebe odgovorni za kršitev, če so vedeli ali bi morali vedeti za tak značaj podatkov.¹⁵

Iz zapisanih definicij izhaja, da za opredelitev poslovne skrivnosti obstajata dva kriterija. Prvi je subjektiven, po katerem imetnik sam s svojo voljo določi podatek kot poslovno skrivnost. Za tovrstno opredelitev poslovne skrivnosti je odločilna volja imetnika, kar pomeni, da je lahko tudi manj pomemben podatek opredeljen kot poslovna skrivnost. Njegova volja mora biti jasno izražena, saj mora biti zapisana v obliki pisnega sklepa ali v obliki splošnega (pravilnika o poslovni skrivnosti) ali posamičnega akta. Z vsebino sklepa o poslovni skrivnosti mora družba seznaniti vse osebe, ki so dolžne varovati skrivnost. Če družba tega ne stori, velja podatek za poslovno skrivnost le pod pogojem, da zapade pod zakonsko opredelitev poslovne skrivnosti.

Drugi, objektivni kriterij je zakonski, saj sam zakon v obliki splošne določbe opredeljuje, kateri podatki veljajo za poslovno skrivnost. Zanje ni potrebno, da bi bili v določenem aktu izrecno opredeljeni kot zaupni, temveč je to jasno razvidno že iz njihove vsebine, na katero področje posegajo ter iz načina, kako se z njimi ravna (npr. obravnavajo se na »zaprti« seji ipd.). Povprečen človek se mora zavedati, da je varstvo določenih podatkov nujno.

Zakon pa določa tudi opredelitev poslovne skrivnosti v negativnem smislu; kateri podatki ne morejo nositi oznake poslovna skrivnost. To so podatki, ki so po zakonu javni ali podatki o kršitvi zakona ali dobrih poslovnih običajev. Medtem, ko je za javne podatke že na prvi pogled očitno, da je z njimi seznanjen širši krog ljudi in da ne izpolnjujejo bistvenega pogoja zaupnosti, je za drugo kategorijo podatkov značilno, da je njihova narava odvisna od vsebine, kar pomeni, da so lahko tudi zaupne narave. Kadar so ti podatki odločilni za ugotovitev odgovornosti vpletenih oseb in samega delikta, ne morejo ostati zaupni, vendar je pri tem treba spoštovati tudi interese imetnika in jih uporabiti le toliko, kolikor je nujno potrebno.

1. 2. 7. 4 VARSTVO POSLOVNE SKRIVNOSTI

Pri subjektivni opredelitvi poslovne skrivnosti mora organ gospodarskega subjekta s pisnim sklepom določiti tudi način varovanja poslovne skrivnosti in odgovornost oseb, ki so dolžne varovati poslovno skrivnost.

¹⁵ 2. odst. 39. člena ZGD-1.

Poleg oseb, opredeljenih v sklepu gospodarskega subjekta, pa so poslovno skrivnost dolžne varovati tudi druge osebe (osebe izven družbe), če so glede na naravo podatka vedele ali bi morale vedeti, da je podatek poslovna skrivnost.

ZGD-1 posebej prepoveduje ravnanja, s katerimi bi tretje osebe poskušale pridobiti poslovne skrivnosti družbe na nezakonit način (3. odst. 40. člena).

V primeru kršitev določb o varovanju poslovnih skrivnosti so predvidene sankcije po določbah kazenskega prava, civilnega prava in tudi prava s področja varstva konkurence (kadar kršitev pomeni eno od oblik neloyalne konkurence).

1. 2. 8 KONKURENČNA PREPOVED

Konkurenčna prepoved je v statusno-pravno področje uvedena s podobnim namenom kot varstvo poslovnih skrivnosti, torej z razlogom ohranjanja in zagotavljanja konkurenčnih prednosti posameznega gospodarskega subjekta na trgu. Krog oseb, ki so na podlagi zakona dolžni spoštovati konkurenčno prepoved, je ožji kot v primeru varstva poslovnih skrivnosti. Tako se le-ta nanaša na družbenike družbe z neomejeno odgovornostjo, komplementarje komanditne družbe, družbenike in poslovodje ali poslovodkinje družbe z omejeno odgovornostjo, člane uprave, upravnega odbora in nadzornega sveta delniške družbe ter prokuriste. Naštete osebe ne smejo sodelovati pri nobeni od teh vlog, pa tudi ne kot delavci v katerikoli drugi družbi ali kot podjetnik, ki opravlja dejavnost, ki je ali bi lahko bila v konkurenčnem razmerju z dejavnostjo prve družbe.

Vse nadaljnje širitve kroga oseb, ki jih konkurenčna prepoved zavezuje kot tudi trajanja konkurenčne prepovedi, se lahko določijo v aktu o ustanovitvi družbe. Akt o ustanovitvi družbe tako lahko določi omejitve tudi za komanditiste in komanditistke v komanditni družbi ali delničarje in delničarke v delniški družbi in komanditni delniški družbi ali za člane gospodarskega interesnega združenja. Nadalje je z aktom o ustanovitvi družbe mogoče določiti, da traja prepoved tudi po tem, ko je kdo izgubil lastnost osebe, ki je že po zakonu dolžna spoštovati konkurenčno prepoved. Prepoved ne sme trajati več kot dve leti, razen kadar gre za konkurenčno prepoved poslovodstva, ki ne sme trajati več kot šest mesecev.

Po drugi strani pa je v aktu o ustanovitvi dopustno določiti pogoje, ob katerih je osebam, ki jih zavezuje »zakonska« konkurenčna prepoved, omogočeno sodelovati pri konkurenčni družbi.

Opisana pravila statusno-pravne zakonodaje ne posegajo v prepoved konkurence, ki velja za osebe v delovnem razmerju.

1. 3 SODNI REGISTER

Sodni register je javna knjiga, ki je na vpogled vsem zainteresiranim in vsebuje podatke o glavnih statusnih značilnostih in pomembnih dejstvih vpisanih subjektov. Vpis v sodni register pomeni, da so izpolnjeni pogoji za ustanovitev gospodarskega subjekta. Gospodarske družbe z vpisom v sodni register pridobijo status pravne osebe (načelo inkorporacije). Za razliko od gospodarskih družb se samostojni podjetniki več ne vpisujejo v sodni register, če izpolnjujejo določene pogoje, temveč se vpisujejo v Poslovni register Slovenije, ki se vodi pri AJPES (1. odst. 74. člena ZGD-1).

Postopek vpisa v sodni register ureja več predpisov, in sicer je temeljni zakon, ki določa podatke, ki se vpisujejo in pravila postopka, Zakon o sodnem registru (ZSReg), dodatno pa se sam vpis gospodarskih družb ureja tudi z Uredbo o vpisu družb in drugih pravnih oseb v sodni register. Sodni register je organiziran pri pristojnem okrožnem sodišču (registrsko sodišče). Vodi ga pristojno okrožno sodišče za vse subjekte, ki imajo sedež na območju tega sodišča.

Sam vpis, vodenje in vpogled v sodni register ureja ZSReg, ki temelji na načelih registrskega prava, in sicer na:

- načelu obveznega vpisa (vsaka družba ali pravni subjekt mora biti vpisan v sodni register, da pridobi pravno subjektiviteto),
- načelu javnosti (vse, kar je vpisano v sodni register, je javno in dostopno vsakomur, ne da bi posebej izkazoval pravni ali poslovni interes),
- publicitetnem načelu (podatki vpisa se objavljajo v Uradnem listu RS oz. na spletnih straneh),
- načelu zaupanja v registrsko stanje (podatki, ki so vpisani, ne morejo škodovati tistemu, ki se v dobri veri zanese na te podatke) in
- načelu ažurnosti (vsa nova dejstva in podatki morajo biti vpisani v sodni register v določenem roku).

Sodni register se vodi po sistemu registrskih vložkov za vsak posamezen subjekt vpisa in ima dva dela, aktivnega in pasivnega. V aktivni del se vlagajo registrski listi, ki vsebujejo zadnje podatke vpisa v sodni register in ustrezajo dejanskemu stanju subjektu vpisa. Pasivni del pa tvorijo prejšnji registrski listi aktivnega dela, ki se odlagajo v pasivni del po novem vpisu in prenehanju veljavnosti teh podatkov. Dodatno se poleg aktivnega in pasivnega dela vodi tudi zbirka listin za vsak vpisani subjekt posebej. To zbirko tvorijo listine, ki so podlaga za posa-

mezen vpis v sodni register (npr. statut družbe, sklep o imenovanju direktorja ipd.). Za razliko od aktivnega dela registrskega vložka, zbirka listin ni neposredno dostopna zainteresiranim osebam, ampak le, če so za dostop do teh listin upravičene s pisnim dovoljenjem sodišča.

Registrsko pravo ločuje različne vpise glede na njihov pomen in pravne posledice, ki so povezane z vpisom. Tako poznamo:

- konstitutivni (dokončni) vpis – na podlagi tega vpisa nastane določena pravna posledica (pravica ali dejstvo), npr. na podlagi statuta se opravi vpis v sodni register, ki pomeni hkrati pridobitev pravne subjektivitete gospodarskega subjekta;
- deklaratorni (obvestilni) vpis – je vpis, ki se nanaša na že nastalo pravno posledico in se vpiše zgolj zaradi obvestila javnosti o tem dejstvu, npr. vpis sklepa o imenovanju direktorja družbe je obvestilo o tem imenovanju, ki pa je nastopilo že s trenutkom imenovanja in ne šele z vpisom v sodni register in
- pogojni (začasni) vpis – je vpis, ki se vpiše, vendar še ne učinkuje, dokler se ne izpolni določena okoliščina. Po izpolnitvi okoliščine takšen vpis učinkuje ali pa je nadomeščen z novim vpisom.

Sodni register je javna knjiga, ki je načeloma na vpogled vsem zainteresiranim in vsebuje podatke o glavnih statusnih značilnostih in pomembnih dejstvih vpisanih subjektov. Vpis v sodni register pomeni, da so izpolnjeni pogoji za ustanovitev gospodarskega subjekta (normativni sistem ustanavljanja gospodarskih subjektov). Gospodarske družbe z vpisom v sodni register pridobijo status pravne osebe - načelo inkorporacije (1. odst. 5. člena ZGD-1). Sodni register je organiziran pri pristojnem okrožnem sodišču (registrsko sodišče). Vodi ga pristojno okrožno sodišče za vse subjekte, ki imajo sedež na območju tega sodišča. Vpis podatkov v register načeloma pridobi učinek nasproti tretjim osebam šele z dnem objave podatkov vpisa v Uradnem listu Republike Slovenije (7. odst. 3. člena ZGD-1). ZGD-1 določa kot registrski organ tisti organ, ki vodi register, v katerega se vpisujejo podatki o družbi (8. odst. 3. člena).

Prenovljeni ZGD-1 je s spremembami in dopolnitvami vnesel kar nekaj sprememb tudi na področju vpisovanja subjektov v sodni register. Tako se npr. za razliko od gospodarskih družb, samostojni podjetniki več ne vpisujejo v sodni register, če izpolnjujejo določene pogoje, temveč se vpisujejo v Poslovni register Slovenije, ki se vodi pri Agenciji Republike Slovenije za javnopravne evidence in storitve (v nadaljevanju: AJPES) (1. odst. 74. člena ZGD-1).

Postopek vpisa v sodni register ureja več predpisov, in sicer je temeljni zakon, ki določa podatke, ki se vpisujejo in pravila postopka poleg

ZGD-1, Zakon o sodnem registru (ZSReg-B¹⁶), dodatno pa se sam vpis gospodarskih družb ureja tudi z Uredbo o vpisu družb in drugih pravnih oseb v sodni register¹⁷. Poleg navedenega delno področje vpisa subjektov pokriva še Zakon o Poslovnem registru Slovenije (ZPRS-1¹⁸). Zaradi opredeljene »razdrobljenosti« in »prekrivanja« posameznih predpisov ter prenovljenega ZGD-1, se je pristopilo tudi k projektu izboljšave ter izčiščevanja predpisov na področju vpisa v sodni register z namenom ustvariti preglednejši in lažji vpis gospodarskim subjektom. Posledica tega je bila, da je bil vložen v zakonodajno proceduro nov predlog-novela ZSReg-B¹⁹ ter predlog Uredbe za vpis družb in drugih pravnih oseb v sodni register.

1. 3. 1 RAZLOGI ZA PRIPRAVO NOVIH REŠITEV IN REŠITVE

Med poglavitne razloge za modernizacijo sodnega registra bi lahko uvrstili predvsem usklajevanje slovenske zakonodaje s pravili EU. Zaradi tega je bilo potrebno ZSReg uskladiti s Prvo publicitetno direktivo (68/151/EES)²⁰, ki pa jo je dodatno obširneje dopolnila Direktiva 2003/58/EC.²¹ Dejstvo je, da je večino uskladitvenih sprememb vnesla v slovenski pravni prostor že sprememba ZSReg-A, manjkajoči del uskladitve pa se je nanašal predvsem na opredelitve iz Prve direktive (s spremembami iz leta 2003 – Direktiva 2003/58/EC) o elektronskem dostopu do statotov in družbenih pogodb in o elektronskem vlaganju zahtev za vpis v sodni register.²² Navedeno uskladitev dejansko ni bilo mogoče izpeljati že v prejšnji spremembi ZSReg, saj je bilo potrebno najprej zagotoviti ustrezne pravne podlage in tehnične pogoje, da se je lahko udeležilo elektronsko poslovanje.²³

¹⁶ Uradni list RS, št. 33/2007 z dne 13. 4. 2007. Vacatio legis je določen v roku 15 dni, kar pomeni, da je sprememba pričela veljati 28. 4. 2007.

¹⁷ Uradni list RS, št. 18-722/2002. Pripravljen je bil predlog Uredbe, 17. 1. 2007.

¹⁸ Uradni list RS, št. 49-2090/2006.

¹⁹ ZSReg-B je bil v vmesnem času sprejet v Državnem zboru RS. S sprejetjem ZSReg-B se posega posredno ali neposredno še na Pravilnik o elektronskem dostopu do podatkov vpisanih v sodni register (Ur. l. RS, št. 19/2004); Pravilnik o načinu vodenja sodnega registra (Ur. l. RS, št. 18/1994); Pravilnik o obrazcih predlogov za vpis podatkov v sodni register (Ur. l. RS, št. 18/1994); Zakon o finančnem poslovanju podjetij (Ur. l. RS, št. 54/1999); Zakon o gospodarskih družbah-1 (Ur. l. RS, št. 42/2006); Zakon o notariatu (Ur. l. RS, št. 13/1994); Zakon o poslovnem registru Slovenije (Ur. l. RS, št. 49/2006) ter sam ZSReg.

²⁰ First Council Directive 68/151/EEC of 9 March 1968 on co-ordination of safeguards which, for the protection of the interests of members and others, are required by Member States of companies within the meaning of the second paragraph of Article 58 of the Treaty, with a view to making such safeguards equivalent throughout the Community, OJ L 65, 14.3.1968, p. 8–12 (v nadaljevanju: Prva direktiva).

²¹ Directive 2003/58/EC of the European Parliament and of the Council of 15 July 2003 amending Council Directive 68/151/EEC, as regards disclosure requirements in respect of certain types of companies, OJ L 221, 4.9.2003 (v nadaljevanju: Direktiva 2003/58/EC).

²² Takšno stanje je bilo potrebno na podlagi napoliti Prve direktive uskladiti z evropsko zakonodajo do 1. 1. 2007, vendar pa niso bili še podani vsi tehnični in normativni pogoji za tovrstno prilagoditev, zato je to vnesla sedaj novela ZSReg-B.

²³ Potrebno je tudi poudariti, da so spremembe, ki se nanašajo na elektronsko poslovanje že bile pripravljene in predlagane s predlogom ZSReg-A, vendar niso bili še izpolnjeni vsi pogoji, da bi lahko tovrstne rešitve v praksi zaživele, saj je bilo potrebno najprej spremeniti še ZGD. Zato so bile

Dodaten razlog za spremembo ZSReg je predstavljal tudi sprejem prenovljenega in dopolnjenega ZGD-1, ki je uveljavil tudi dodatne nove korporacijske institute. Le-te je bilo potrebno posledično tudi prilagoditi v izvedbeni fazi vpisa v sodni register. Med najpomembnejše spremembe ZGD-1, ki so determinirale spremembo in prilaganje ZSReg bi lahko uvrstili spremembo pravil pri podjetniku, ki se več ne vpisuje v sodni register, kljub izpolnitvi pogojev za vpis; uvedbo kosovnih delnic ter uvajanje instituta »VEM-vse na enem mestu«,²⁴ ki naj bi racionaliziral postopke ustanavljanja in vpisovanja gospodarskih subjektov.

Kot nujen in prepotrben razlog sprememb pravil sodnega registra se je izpostavila še posodobitev in racionalizacija načina objave vpisov v sodni register. Dosedanje določilo 8. člena ZSReg je določalo obvezno objavo vpisa v sodni register v Uradnem listu Republike Slovenije. Zaradi dometa publicitetnega učinka²⁵ vpisa v sodni register, je bil nastop pravne posledice vpisa časovno zamaknjen z objavo v Uradnem listu RS. To je povzročalo kar precej težav in zamud subjektom vpisa, istočasno pa jim je navedena dualnost povzročala velike stroške. Zaradi tega se je iz razlogov racionalnosti in zmanjševanja preteka časa med vpisom in objavo pristopilo k spremembi, ki naj bi dosegla skoraj hkratni vpis ter objavo, s tem pa skrajšanje nastopa pravnih učinkov vpisa v sodni register.

Z uvajanjem Poslovnega registra Slovenije (ZPRS-1), se je na področju vpisa gospodarskih subjektov in potrebnih podatkov vpisa zanje, naletelo na podvajanje in prekrivanje vpisov v obeh registrih. Zaradi tega je bilo potrebno posodobiti vpis v oba registra na ta način, da se s hkratnim predlogom za vpis opravita oba vpisa (v sodni in poslovni register), na mestih, kjer prihaja do prekrivanja podatkov potrebnih za vpis. Prav tako je iz razlogov racionalnosti bilo potrebno ukiniti vpisovanje dejavnosti opredeljenih v aktih družb in ohraniti zgolj vpisovanje šifer dejavnosti, ki popolnoma zadostujejo za statistične namene, sama navedba vseh dejavnosti iz aktov družb, pa ni imela globljih korporacijsko-pravnih učinkov. Iz enakih razlogov je bilo potrebno odpraviti tudi deponiranje podpisov zakonitih zastopnikov ter odpraviti stroškovno nepotrebna plačila taks za vpise in stroške za objavo vpisov v sodni register.

Navedeni najpomembnejši razlogi za posodobitev in modernizacijo

navedene rešitve umaknjene iz predloga in so sedaj vnesene v ZSReg-B.

²⁴ 1. odstavek 12. člena ZPRS-1.

²⁵ Sam vpis, vodenje in vpogled v sodni register ureja ZSReg-B (enako kot prej ZSReg), ki temelji na načelih registrskega prava.

sodnega registra so bili torej usmerjeni v cilj uskladitve slovenskega prava s pravili EU, povzemanju rešitev in uskladitev s sprejetim ZGD-1 ter poenostavitvi in racionalizaciji poslovanja in vodenja sodnega registra. Namen modernizacije (novele ZSReg-B) naj bi zagotovil ustrezne pravne okvirje za sodobno in racionalno poslovanje subjektov vpisa, samega registrskega sodišča, Agencije RS za javnopravne evidence in storitve v povezavi z vodenjem/upravljanjem sodnega registra. Pri tem se je izhajalo iz dodatne uveljavitve in utrditve registrskih načel in sicer načela javnosti (dostopnost vpisanih podatkov v sodni register) in načelo oblikovalnih učinkov vpisa (nastop pravnih učinkov vpisa po ZGD-1).

Modernizacija sodnega registra in vnos novih rešitev je mogoče analizirati na podlagi opredeljenih razlogov za spremembo (supra). Na podlagi tega je mogoče strniti novosti v štiri zaokrožene sklope:

- uskladitev s pravom EU,
- sprejem novega ZGD-1 in potrebna uskladitev sodnega registra,
- reševanje hkratnosti vpisa na podlagi sodnega in poslovnega registra ter
- druge spremembe in dopolnitve.

1. 3. 1. 1 USKLADITEV S PRAVILI EU

Prva direktiva je bila osrednje vodilo sprememb ZSReg že pri noveli ZSReg-A. Dodatno pa se zaradi sprejetja Direktive 2003/58/EC, v 2. členu določa obveznost držav članic, da zagotovijo, da družbe razkrijejo najmanj dokumente in podatke, ki so taksativno naštetih v točkah a. do k. 1. odst. 3 člena Prve direktive. Podana je tudi dodatna zahteva, da je potrebno za vsako družbo v registru odpreti poseben spis (datoteko). Vsi dokumenti in podatki, ki jih je treba razkriti po 2. členu Prve direktive, morajo biti vodeni v tem spisu, in sicer bodisi vloženi v ta spis bodisi vpisani v register.

Ureditev slovenske zakonodaje na področju sodnega registra je že bila delno usklajena z ureditvijo v 3. členu Prve direktive, saj 4., 4.a in 5. člen ZSReg določajo podatke, ki se vpišejo v centralno informatizirano bazo sodnega registra. Ti obsegajo podatke iz točk (d), (e) ter (g) do (k) 2. člena Prve direktive. Letno poročilo iz točke (f) 2. člena Prve direktive se razkriva v skladu z 58. členom ZGD-1 s predložitvijo (zaradi objave) AJPES-u. Dokumenti iz točk (a) in (b) 2. člena Prve direktive (statut oziroma družbena pogodba in vsakokratna sprememba tega akta) pa se razkrije tako, da se v centralno bazo informatiziranega registra vpiše pravno dejstvo vpisa te spremembe v sodni register, listina z zapisom statuta pa se vloži v zbirko listin sodnega registra.

Sprememba oziroma ustrežna dopolnitev ZSReg je bila torej potrebna predvsem zaradi uskladitve z zahtevami, določenimi v:

- 2. stavku 2. odstavka 3. člena Prve direktive glede možnosti (ali obveznosti) elektronske vložitve predloga za vpis in listin;
- 3. in 4. stavku 2. odstavka 3. člena Prve direktive glede vodenja zbirke listin v elektronski obliki, in
- 3. odstavku 3. člena Prve direktive glede elektronskega vlaganja zahtev za izpise in posredovanja takih izpisov.

Vse navedene zahteve bi morale biti v celoti implementirane do 1. januarja 2007. To pomeni, da bi morale biti do takrat že uveljavljene ustrezne spremembe ZSReg in zagotovljeni (tehnični) pogoji za njihovo izvajanje. Kljub dejstvu, da slovenska zakonodaja ni dosegla tega datuma, se je ustrezne rešitve »po nalogu« evropske zakonodaje vneslo z ZSReg-B.

Prva direktiva v 2. stavku 2. odst. 3 člena določa, da mora država članica do 1. januarja 2007 zagotoviti možnost za elektronsko vlaganje predlogov za vpis podatkov in listin iz 2. člena Prve direktive. Država članica pa ima hkrati diskrecijo, da za določeno vrste družb ali za določene vrste listin določi obvezno predložitev v elektronski obliki. Zaradi uresničitve te zahteve je bilo potrebno spremeniti 27. člen ZSReg, ki ureja način vlaganja predlogov za vpis.

Tako je potrebno po ZSReg-B v elektronski obliki vložiti predloge za vpis v sodni register, in sicer vse predloge, ki se nanašajo na subjekt vpisa, tj. delniško družbo ali družbo z omejeno odgovornostjo ter predlog za vpis ustanovitve družbe z neomejeno odgovornostjo ali komanditne družbe. Za ostale predloge za vpis, razen prej navedenih predlogov, se bo lahko po izbiri predlagatelja vložil predlog v elektronski ali pisni obliki in na obrazcu, če bo ta predpisan. Pri izbiri diskrecije glede določitve obvezne vložitve predloga v elektronski obliki, določene v Prvi direktivi, je potrebno upoštevati, da morajo biti vse družbene pogodbe in statuti od 1. januarja 2007 objavljeni v elektronski obliki, zato je bilo smotno po mnenju snovalcev sprememb ZSReg-B, da se v elektronski obliki vložijo tudi predlogi za vpis, ki temeljijo na takih listinah. Dejstvo namreč je, da se v elektronski obliki navedeni predlogi in akti sestavljajo, in sicer jih sestavi bodisi notar (če morajo biti sestavljene v obliki notarskega zapisa), bodisi točka VEM (1. odstavek 474. člena ZGD-1). Prav tako mora pri delniški družbi biti zapisnik skupščine delniške družbe sestavljen v obliki notarskega zapisnika, v katerem notar potrdi sklepe skupščine (1. odstavek 304. člena ZGD-1). Ker je ustrezen sklep skupščine pravni temelj večine vpisov v sodni register, je notarski zapisnik skupščine hkrati listina, ki je podlaga za ustrezen vpis (listina, na kateri temelji vpis). Nadalje pa je treba po 4. odstavku 304. člena ZGD-1 notarsko overjeni prepis zapisnika in prilog predložiti sodnemu registru in ga s tem razkriti.

V elektronski obliki morajo biti torej shranjene tudi družbene pogodbe družbe z neomejeno odgovornostjo ali komanditne družbe. Zato je po 2. točki 1. odstavka 27. člena ZSReg-B tudi za predloge za vpis ustanovitve družbe z neomejeno odgovornostjo ali komanditne družbe določena obveznost vložiti predlog v elektronski obliki. Po 2. odstavku 27. člena ZSReg-B, pa se v elektronski obliki po izbiri predlagatelja lahko vložijo tudi drugi predlogi za vpis.

Dodatna sprememba 27. člena ZSReg-B je vnesena tudi s tem, da se med podatki za vpis, enotna identifikacijska številka subjekta vpisa nadomešča z matično številko subjekta vpisa.²⁶

Črtanje 4. točke 2. odstavka prejšnjega 27. člena ZSReg in s tem povezani prejšnji 3. odstavek je bilo potrebno zato, ker davčni organ (drugače kot prej organizacija za plačilni promet) lahko potrди samo, da ima družbenik oziroma delničar poravnave javnopravne obveznosti. Nihče pa ne more z gotovostjo potrditi, da ima določena (fizična ali pravna) oseba poravnave vse obveznosti. Prav tako pa tega potrdila kot predpostavke za vpis ustanovitve v sodni register ne določa ZGD-1.

V predlogu za vpis ustanovitve subjekta vpisa lahko subjekt vpisa navede tudi svoj predlog za določitev šifre glavne dejavnosti iz 4. člena ZPRS-1 in šifre institucionalnega sektorja iz 5. člena ZPRS-1 ob vpisu v poslovni register. Zaradi hkratnega vpisa v sodni in poslovni register lahko predlog za vpis po 4. odstavku 27. člena ZSReg-B obsega tudi predlog subjekta vpisa za določitev šifre glavne dejavnosti in šifre institucionalnega sektorja, ki se po 4. in 5. členu ZPRS-1 določi ob vpisu v poslovni register.

Predlog za vpis v sodni register, ki se vložijo v elektronski obliki, mora v imenu predlagatelja vložiti,

- točka VEM,²⁷ če je predmet predloga vpis, ki se nanaša na subjekt vpisa, organiziran kot družba z neomejeno odgovornostjo, komanditna družba ali družba z omejeno odgovornostjo, in sicer če gre za:
 - vpis ustanovitve na podlagi družbene pogodbe, sklenjene na predpisanem obrazcu v skladu s 1. odstavkom 474. člena ZGD-1,

²⁶ 3. odstavek 1.a člena ZSReg-B pa določa, da je enotna identifikacijska številka za potrebe zakona za fizične osebe, ki so vpisane v centralnem registru prebivalstva EMŠO, za pravne osebe, ki so vpisane v poslovnem registru matična številka ter za druge fizične oz. pravne osebe davčna številka (podrobneje pa slednje obrazloži 6. odstavek istega člena ZSReg-B).

²⁷ Po 1. točki 5. odstavka 27. člena ZSReg-B je točka VEM vstopna točka za vložitev elektronskega predloga za vpis v vseh primerih, ko vpis temelji na listini, ki jo sestavi točka VEM ali drugi listini, ki ni notarska listina (notarski zapis, notarski zapisnik ali notarsko potrdilo). To so načeloma vpisi pri subjektih vpisa, organiziranih kot družba z omejeno odgovornostjo, komanditna družba ali družba z neomejeno odgovornostjo.